

Franjo POODBREGAR

osebnost mojega kraja

Avtorice:

Daša JAKOP, 9.a

Nadja JELEN, 9.a

Špela OCVIRK, 9.a

Mentorica:

Jana Draksler, prof. mat. in fiz.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2009

KAZALO

	stran
KAZALO SLIK	3
POVZETEK	4
UVOD	5
OTROŠTVO	6
ŠOLANJE	10
SLUŽBOVANJE	16
NAGRADE IN PRIZNANJA	33
DRUGI O FRANJU PODBREGARJU	37
ZAKLJUČEK	44
ZAHVALA	45
VIRI IN LITERATURA	46

KAZALO SLIK

slika številka

1	FRANJO PODBREGAR V SVOJI DELAVNICI (2009)
2	MOJSTER V KROJAŠKI DELAVNICI V ULICI OBRTNIKOV (2009)
3	IZPISEK IZ ZADRUŽNE POSOJILNE KNJIŽICE
4	OČE IN MATI (1949)
5	SUKNIČ PO MERI V IZDELAVI (2009)
6	S SETRO ANICO (1938)
7	PODBREGARJEVI OTROCI (1942)
8	FRANJO PRI BIRMI (1947)
9	KNJIŽICA ZA UČENCE V GOSPODARSTVU
10	UČNA POGODBA
11	SPOMIN NA TRI FRANCE, KI SO HKRATI DELALI V DELAVNICI (1949)
12	KROJ ZA KIMONO PLAŠČ
13	KROJ ZA OBLEKO Z RAGLAN ROKAVI
14	KROJ ZA ANGLEŠKI JOPIČ
15	Z BRATOM MILANOM IN SESTRO ANICO (1954)
16	SINDIKALNA ČLANSKA IZKAZNICA
17	POZIV ZA SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA
18	NA POLOŽAJU (1955)
19	KOT BOLNIČAR (1955)
20	BRATJE PODBREGAR NA DOMAČEM DVORIŠČU (1959)
21	MOJSTRSKO SPRIČEVALO
22	POROČNA FOTOGRAFIJA (1959)
23	S HČERKO NATAŠO (1962)
24	S SVOJO VESPO (1960)
25	MOTORIZACIJA PRED DOMAČO HIŠO (1961)
26	HČI DARJA IN SIN MATJAŽ (1962)
27	PRENOVLJENA DOMAČA HIŠA (okrog leta 1970)
28	Z MATJAŽEM NA MAŠKARADI V CELJU (1971)
29	FRANJEVA OČE IN MATI S FRANJEVO DRUŽINO (1968)
30	NA ENEM OD SEMINARJEV (2001)
31	EDEN OD CENIKOV
32	PRED ODHODOM NA OGLED TOVARNE GORENJSKIH OBLAČIL (1974)
33	LJUBLJANSKA SEKCIJA OB 10. OBLETNICI (1998)
34	NA RAZSTAVI V MÜNCHENU (1998)
35	VOLILNI ODBOR KRAJEVNE SKUPNOSTI GABERJE (2000)
36	NA MESTNI ČETRTHI SO FRANJU VOŠČILI TUDI ZA ROJSTNI DAN (2005)
37	OLGA IN JERICA Z MOJSTROM FRANJEM NA OLGINI PETDESETLETNICI (2008)
38	MOJSTER FRANJO PRED SVOJO DELAVNICO (2004)
39	MLADE RAZISKOVALKE PRI MOJSTRU FRANJU V ULICI OBRTNIKOV (2009)
40 - 44	NEKAJ UTRINKOV IZ KROJAŠKE DELAVNICE V ULICI OBRTNIKOV
45	FRANJEVA DRUŽINA NA VNUKOVEM MATURANTSKEM PLESU
46	FRANJEVA PRIZNANJA
47	MEDALJA DELA
48	ZLATA PLAKETA OOOZ CELJE
49	MED PREJEMANJEM BRONASTE PLAKETE OOOZ (1998)
50	PRIZNANJE ČASTNEGA ČLANA OOOZ CELJE
51	TRIJE PREJEMNIKI ČASTNEGA PRIZNANJA OOOZ CELJE (2004)
52	RAZISKOVALKE NA OBISKU V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE V CELJU

POVZETEK

Franjo Podbregar se je rodil v Celju kot drugi otrok v družini krojaškega mojstra in gospodinje. Kljub temu da je njegovo otroštvo zaznamoval vojni čas, je odraščanje v krojaški delavnici krojilo njegovo življenjsko pot.

Oče ga je, kot najstarejšega sina, predvidel za svojega naslednika in tako je Franjo na svoj štirinajsti rojstni dan pri očetu pričel vajeniško dobo.

Ljubezen do krojaškega poklica in ročne spretnosti, ki jih je imel, so pripomogli, da je kmalu postal odličen samostojen krojaški mojster, ki je šival za zahtevne, a hvaležne stranke, ki so znale ceniti ročno izdelane obleke.

Poleg dela v delavnici je mnogo časa posvetil tudi delu v Obrtni zbornici, kjer je bil med ustanovitelji Tekstilne sekcije in njen dolgoletni predsednik.

Vrsto let se je boril proti usmerjenemu izobraževanju. Zavzemal se je za povrnitev vajeniškega sistema izobraževanja, ki je dijakom nudil več praktičnega dela.

Zadnja leta v Muzeju novejšje zgodovine v Celju s svojimi predstavitvami v Ulici obrtnikov skrbi, da skrivnosti krojaškega poklica ne bi zatonile v pozabo.

Franjo Podbregar je človek, ki je poskrbel za razvoj in prepoznavnost krojaškega poklica, ki je v prejšnjem stoletju veljal za eno pomembnejših obrtniških dejavnosti v Celju.

slika 1: FRANJO PODBREGAR V SVOJI DELAVNICI (2009)

UVOD

Tudi letos smo želele nadaljevati s sklopom nalog Osebnost mojega kraja, ki jih na naši šoli predstavljamo že vrsto let.

Ideja, da predstavimo življenje in delo gospoda Franja Podbregarja, se je porodila naši mentorici, saj je že nekaj časa želela, da bi predstavili življenjsko zgodbo enega od celjskih obrtnikov.

Tudi uvodne razgovore je opravila naša mentorica. Me pa smo se, malo prestrašene, saj gospoda Podbregarja nismo nič poznale, na prvo srečanje z njim odpravile v Muzej novejšje zgodovine v Celju, kjer gospod Podbregar v Ulici obrtnikov predstavlja poklic krojača.

Prijazno nas je sprejel in nas seznanil z vsemi podrobnostmi krojaškega poklica. Povabil pa nas je tudi v domačo delavnico na Mariborski cesti v Celju, kjer, čeprav je že upokojen, še vedno rad opravi kakšno manjše krojaško delo. Med obiskom v delavnici nam je predstavil svojo življenjsko zgodbo.

Pri našem delu smo se seznanile z različnimi metodami raziskovalnega dela:

- intervjuvanje
- anketiranje
- zbiranje literature in slikovnega materiala
- prebiranje literature in urejanje zbranega gradiva
- fotografiranje
- delo v knjižnici
- delo z računalnikom

Mnoge sorodnike, prijatelje in znance smo prosile za pomoč pri oblikovanju njegove življenjske zgodbe. Vesele smo bile, da so se odzvali v tolikšnem številu in tako s svojimi spomini dopolnili življenjski mozaik gospoda Franja Podbregarja.

Ob koncu smo ugotovile, da je bila odločitev, da kot osebnost našega kraja predstavimo gospoda Franja Podbregarja, pravilna, saj je v svoji dolgoletni karieri poleg odličnih krojaških stvaritev krojil in ustvarjal nove krojaške mojstre, pa tudi usodo šolske in obrtniške dejavnosti na svojem področju. Tudi z njegovo pomočjo je šiviljska šola v Celju dolgo kljubovala neizbežni usodi poklicnih šol v Sloveniji, Obrtna zbornica pa je široko razpredla veje svoje dejavnosti in uspešno skrbi za svoje člane.

V Muzeju novejšje zgodovine v Celju pa še vedno predstavlja lepote in pomen krojaške dejavnosti vsem, ki pridejo na ogled Ulice obrtnikov.

Prav nič čudno se nam ne zdi, da ga nekateri imenujejo celo Krojaška ikona Celja.

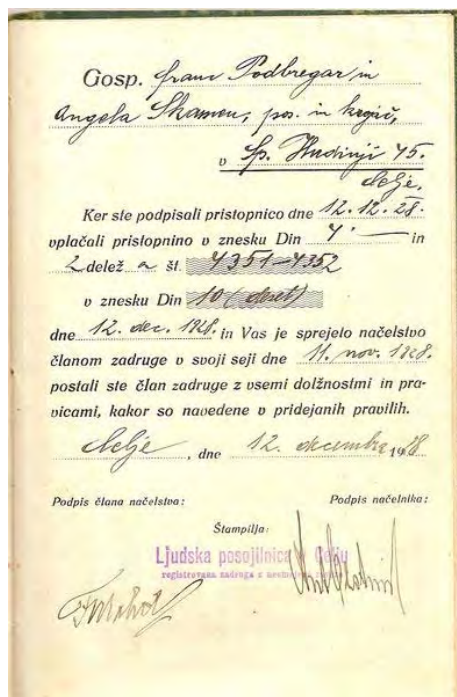

slika 2: MOJSTER V SVOJI DELAVNICI V ULICI OBRTNIKOV (2009)
(v Muzeju novejšje zgodovine v Celju)

OTROŠTVO

Franc Podbregar – Franjo se je rodil 22. novembra 1935 v Celju kot drugi otrok očetu Francu Podbregarju, rojenem 17. septembra 1905 in materi Mihaeli, rojeni 3. avgusta 1907.

Oče Franc se je v Celje preselil iz Zahomc nad Vranskim. V Celju je na Zgornji Hudinji kupil manjšo hišo, kasneje pa jo je zamenjal za večjo na Spodnji Hudinji. V njej je leta 1928 odprl krojaško delavnico. Pri nakupu si je pomagal s posojilom, ki ga je odplačeval do leta 1941.

slika 3: IZPISEK IZ ZADRUŽNE POSOJILNE KNJIŽICE

Kmalu je za njim iz Zahomc prišla tudi njegova srčna izbranka Mihaela, rojena Šmid in leta 1931 sta se poročila.

slika 4: OČE IN MATI (leta 1949)

Rodilo se jima je pet otrok. Leta 1932 hči Anica, leta 1935 sin Franci, leta 1937 sin Milan, leta 1940 sin Peter in leta 1944 še hči Marija.

Oče je vodil krojaško delavnico, mati pa je bila gospodinja. Skrbela je za dom in za vzgojo petih otrok.

Posel v krojaški delavnici je dobro uspeval, kajti v časih pred drugo svetovno vojno je bila krojaška obrt zelo cenjena. Konfekcije ni bilo, zato pa je bilo potrebno obleke sešiti po meri. V navadi je bilo, da so imeli ljudje za praznike nove obleke. Če pri hiši ni bilo denarja, so plačali z materialom (moka, jajca, meso ...). Tako jim pri Podbregarjevih ni šlo slabo. Oče je imel zaposlene tri pomočnike in dva vajenca.

Franjo meni, da včasih statusni simbol ni predstavljal bleščeč jekleni konjiček, ampak obleka, ki je bila narejena po meri. Najpomembnejša so bila nedeljska oblačila (»mašni gvanti«), ki so jih ob nedeljah razkazovali na promenadi v parku ali pred železniško postajo.

slika 5: SUKNJIČ PO MERI V IZDELAVI (2009)

Ko se je leta 1935 rodil sin Franc, ga je oče nekako predvidel za svojega naslednika. Verjetno je zaradi tega tudi dobil očetovo ime. Da pa nista bila oba Franca, so mlajšega pogosto klicali Franjo.

slika 6: S SESTRO ANICO (leta 1938)

Družina je lepo živela. Ker pa je bila pri hiši le ena plača, so prostore v nadstropju hiše oddajali najemnikom, spodaj pa je bila v eni sobi delavnica, v eni sobi je živel pomočnik, njihova družina pa je skupaj živela v eni sobi.

Franjo se otroških let spominja z nostalgijo. Vedno se je rad potikal po očetovo delavnici.

V spominu so mu ostali tudi pobegi iz vrtca, ki so ga morali obiskovati vsi otroci pred vstopom v šolo. Mati ga je vsak dan peljala v vrtec, ki je bil za trgovino Delakorda v Gaberju. Pogosto se je zgodilo, da je bil doma prej kot mati, saj vrtca ni maral, ker je bilo tam potrebno spati, pa tudi njihove paradižnikove omake ni maral.

Rad pa je imel sladkarije. Spominja se, da so otroci večkrat »preiskali« škatle s sladkorjem, ki jih je dobil oče za plačilo in jih je mati skrbno spravila.

Ko mu je bilo pet ali šest let, je zagorelo v Majdičevem mlinu, ki je bil blizu njihove hiše (sedaj Merxov mlin). Ker je bilo v mlinu veliko orožja, je mamo skrbelo, da bo mlin razneslo, zato je z otroki zbežala na stari dom na Zgornji Hudinji, kjer so bili pri tamkajšnjem kmetu na varnem. Mnogi so takrat izkoristili situacijo in iz mlina vozili moko z vozički, Podbregarjevi pa so ostali praznih rok.

Oče je bil član gasilske enote Gaberje, zato je med drugo svetovno vojno ostal doma in mu ni bilo potrebno iti v vojsko (verjetno bi se moral priključiti nemški vojski). Tako je bila njihova krojaška delavnica edina, ki je delovala tudi med vojno, saj je oče šival tudi takrat.

Ker je oče redno hodil na delo h gasilcem, je mati ob vsakem bombardiranju z otroki že navsezgodaj odšla na varno. Odšli so h kmetu na Zgornji Hudinji, ki je imel hišo čisto ob gozdu. Doma so imeli po kupčkih pripravljene stvari, vsak na svojem mestu. Ob napadih so vzeli vsak svoj kupček in bežali na varno.

Oblečeni so bili vedno lepo, saj jim je oče iz starih moških oblek delal obleke, ki so jih nosili drug za drugim.

V nelepem, a za šestletnega otroka veličastnem, spominu mu ostaja prihod Nemcev v Celje med drugo svetovno vojno. Pripeljali so se po Mariborski cesti, mimo njihovega doma. Najprej so se pripeljali motorji, nato pa vojaški avtomobili, oklepna vozila in tanki. Vse je bilo brezhibno opremljeno, obleke vojakov pa povsem nove. Pred njihovo hišo se je kolona ustavila in vojaki so radovednim otrokom, ki so opazovali njihov prihod, dajali bonbone in čokolado.

Jeseni leta 1941 je šel Franjo v prvi razred nemške osnovne šole. Pouk so imeli v okoliški šoli (danes I. OŠ). V šoli so bile težave, saj so se učili brati in pisati v nemščini. Nemščino so se morali naučiti vsi, tudi starši.

Ker je bilo v času vojne veliko nevarnih preletov avionov in bombnih napadov, so se v času pouka pogosto oglašali alarmi. Doma so Franju in bratu Milanu naročili, da morata ob vsakem alarmu zbežati in čez travnik steči domov. Med enim takšnih pobegov so nanju tudi streljali. K sreči pa ni bil nihče ranjen. Ko je bilo napada konec, sta se morala vrniti v šolo.

Čeprav so med vojno vladale slabe razmere, je očetova delavnica ves čas obratovala. Oče je šival, predvsem pa popravljal obleke okoliških kmetov. Ker niso imeli denarja za plačilo, so plačevali s hrano.

Franjo se spominja, da sta nekega popoldneva, okrog leta 1944, v delavnico prišla človeka, ki sta očeta prosila, da odpelje dve kravi čez Kapucinski most na Anski vrh. Oče je na pot poslal Franja, ker je bilo manj sumljivo, če je krave peljal otrok, saj je bila na Kapucinskem mostu nemška straža. Ker je bil Franjo najstarejši sin, je moral na pot on. Bilo ga je zelo strah, saj se je bal krav, pred prehodom čez mosta pa so ga ustavili in zaslišali Nemci. Zanimalo jih je, kam je namenjen s kravami. Odgovoril je, kot je bil naučen in spustili so ga čez most. Na drugi strani mostu sta ga v gozdu že čakala moža, ki sta mu krave predala in ga v varni razdalji tudi ves čas spremljala. Prevezla sta krave, Franjo pa se je sam vrnil domov. Šele kasneje je izvedel, da sta bila moža partizana v civilnih oblekah. Pri kmetih na Hudinji sta dobila krave, ki sta jih morala prepeljati k partizanom za hrano.

Med grenkimi spomini je tudi spomin na 12. februar 1945, ko je, kot običajno, šel zjutraj s kanglico po mleko. Po Mariborski cesti so se pripeljali trije tovornjaki, na katerih je bilo polno moških, oblečenih v zaporniška oblačila. Za njimi sta na tovornjaku stala dva Nemca z mitraljezi v rokah. Zadaj pa so se peljala še nemška oklepna vozila.

Ko se je oče popoldan vrnil od gasilcev, jim je povedal, da so Nemci na Frankolovem obesili sto zapornikov iz celjskega Starega piskra. Tako so se maščevali za smrt nemškega oficirja Antona Dorfmeistra, ki je bil deželni svetnik in okrožni vodja.. Franjo je prepričan, da je tisto jutro videl prav t zapornike na njihovi zadnji poti.

Naslednji dan so med poukom zatulile sirene in morali so v zaklonišče. Učiteljica je Franju in Milanu preprečila, da bi zbežala domov in tako sta tudi onadva morala v šolsko zaklonišče. Takrat je blizu šole padla bomba in udarec je bil tako hud, da je zasulo vhod v zaklonišče. Učiteljica jim je rekla, da so sestrelili avion, a to ni bilo res. Bombardirali so Američani, ki so se tako maščevali za obešanje na Frankolovem. V zaklonišču so počakali do večera, ko so uspeli odkopati vhod in so se lahko vrnili domov.

Proti koncu vojne, ko so se Nemci počasi že umikali, je na travniku za njihovo hišo ležalo veliko različnega orožja, ki so ga Nemci puščali, ko so bežali. Otroci so to orožje, predvsem granate, med igranjem na travniku našli in ga prinašali na domače dvorišče. Ker je bilo nevarno, je bil oče zelo hud. Na dvorišču je izkopal jamo in vanjo dal orožje, ki ga je kasneje predal oblastem.

slika 7: PODBREGARJEVI OTROCI

(leta 1942, lastnica fotografije je Franjeva sestra, ga. Marija Kaučič; Franjo je prvi z leve)

Mimo njihove hiše pa so bežali tudi mnogi ustaši, ki so z Notranjske bežali pred partizani. Dobrih štirinajst dni so cele družine bežale v Avstrijo. Bilo jih je veliko, verjetno okrog sto tisoč. Franjo in Milan sta tem ubežnikom dajala vodo, ki sta jo dobila iz »štepaha« pred domačo hišo. Za vodo so bili pripravljeni dati vse. Tako sta, za plačilo za vodo, dobila tudi violino. Franjo je s to violino poskušal postati virtuoz, a se je njegov poskus kmalu zaključil, saj so starši violino odstranili, ker je Franjo z njo preveč cvilil.

Leta 1945, po osvoboditvi, so se v njihovi delavnici pojavili partizani. Njihov vodja je zahteval, da v eni uri spraznijo delavnico. Vanjo so nato natrpali okrog petintrideset strojev. Uporabili bi tudi vse njihove, a je oče z enega odstranil en del ter ga skril. Stroj je tako onesposobil za delo. Ker je trdil, da potrebnega dela nima, so mu na sence nastavili pištolo in situacija je bila zelo napeta, saj jim oče dela kljub vsemu ni hotel izročiti. Franjo se spominja, da ga je takrat resnično skrbelo za očeta, saj je vedel, da ne bo popustil. K sreči se je vse dobro končalo. Partizani so v njihovi delavnici šivali približno dva meseca. Popravljali so stare vojaške uniforme. Z obračanjem blaga so jih čisto prenovili. Delavci v delavnici so zelo skromno jedli (»same polivke«), medtem ko so oficirji, ki so živeli v sosednji hiši, zelo dobro jedli. Franju se je to zdelo zelo krivično. Potem pa so, neke nedelje, ko je bila vsa družina pri maši, »najemniki« odšli in s seboj odnesli vse, kar je bilo v delavnici, razen »pokvarjenega« šivalnega stroja, ki ga je tako oče na pretkan način rešil.

Tako se je počasi zaključilo Franjevo otroštvo, ki ga je zaznamoval vojni čas.

ŠOLANJE

Po končani vojni je Franjo pričel obiskovati prvi razred nižje gimnazije. Ker so se med vojno učili le nemščino, so morali pred vstopom v nižjo gimnazijo opraviti sprejemni izpit.

Dva meseca po vojni so bile življenjske razmere dokaj dobre, potem pa so se kmalu poslabšale. Hrano so delili na karte. Tako so dobili moko, sladkor, makarone in mast. Odraslemu človeku sta pripadali še dve cigareti. Vsak vajenec pa je na mesec dobil tudi 25 dag mesa.

Kljub slabim družbenim razmeram so otroci preživljali razigrano otroštvo. Ker so se veliko ukvarjali s športom, jim je oče na vrtu za hišo naredil bradljo, da so na njej lahko telovadili. Na travniku za hišo so si pozimi naredili drsališče. Ker so imeli doma le ene drsalke, so si jih med seboj menjavali. Na smučanje so hodili na Celjsko kočo. Imeli so slabe smuči. Franjo celo smučki z različno dolžino. Kljub temu pa se je velikokrat spustil po smučišču in se spet peš vrnil na vrh.

Na bližnjem potoku Hudinja so si naredili jez, ki so jim ga nepridipravi kmalu uničili. V Hudinji so se vsi Podbregarjevi otroci že zelo zgodaj naučili plavati. Sestra Marija se spominja, da jih je mati vzgajala s premislekom. Posebnega nagrajevanja v družini ni bil, je pa bilo potrebno izpolniti določene »obveznosti«, če so želeli na kopanje ali na drsanje. Ker sama ni marala kmečkih kumar, ji je mati vedno obljubila, da bo lahko šla na kopanje, če bo pojedla kumare. In za užitke na Hudinji je pojedla tudi kumare, čeprav je pri tem mižala.

Po osvoboditvi so vsi otroci pomagali pri delu v očetovi delavnici, čeprav so živeli s tem, da bo očetovo delavnico prevzel Franjo, ki ga je oče, kot najstarejšega sina, namenil za svojega naslednika. V tistem času se je težko dobilo blago, tako da je oče v glavnem predeloval stare vojaške plašče in obleke.

Sestra Marija in brat Milan se spominjata, da otroci ročnega dela v delavnici niso imeli preveč radi. Pomagali so predvsem pri paranju starih oblek, ki jih je oče nato prenovil tako, da je blago obrnil in zašil »novo« obleko. V žepih teh oblek je bil pogosto razsut in zlepljen tobak, pa tudi razna druga umazanija, zato jim to delo ni preveč dišalo. A ko je bilo potrebno, so otroci stopili skupaj in opravili delo. Večkrat jih je reševal prav Franjo, ki je delo v delavnici opravljal z veseljem. Zaradi tega pa so drugi namesto njega opravili kakšno drugo delo – npr. nasekali drva, pobirali pridelke z njive in podobno.

Franjo je bil kot otrok priden in resen fant. Bil je tudi zelo delaven. Za otroške lumparije se ni najbolj navduševal. Raje se je potikal po očetovi delavnici, kjer je prebil veliko časa in si pridobival potrebne delovne izkušnje.

slika 8: FRANJO PRI BIRMI (leta 1947)

Oče je pridno delal v delavnici, mati pa je gospodinjila, skrbela za vrt in hodila k bližnjim kmetom na delo, da je prislužila nekaj hrane. Denar za šolske potrebščine so si otroci v glavnem prislužili sami. Obirali so hmelj, nabirali borovnice, ki so jih nato prodali, žagali so drva ...

Oče je poskrbel tudi za to, da so bili Podbregarjevi otroci vedno lepo oblečeni, kar so jim mnogi vrstniki zavidali in jih občudovali.

Franjo je pridno hodil v šolo, popoldneve pa je rad preživel v delavnici, kjer je rad pomagal pri raznih ročnih krojaških opravilih. Veselil se je dneva, ko bo v delavnici pričel z »resnim delom«. In ta dan je prišel prej, kot je pričakoval.

Oče je imel zaposlena dva pomočnika, ki pa sta morala oditi na udarniško delo. Ker se je obetala huda zima, so morali oditi sekati drva za državljane Jugoslavije. V delavnici so imeli veliko naročil in oče je bil v hudi stiski. Odločil se je in odšel v šolo, kjer je prosil učiteljico, če Franja pokliče iz razreda. Vprašal ga je, ali bi se želel učiti za krojača. Takrat se je Franjo zatrdno odločil, da bo krojač. Vrnil se je v razred, pospravil stvari, vzel torbo in se poslovil od svojih sošolcev. To je bilo 22. novembra 1949, točno na Franjev štirinajsti rojstni dan.

Sklenili so učno pogodbo in Franjo je lahko pričel z delom v delavnici.

Ljudska republika Slovenija **LRS**
Ljudski odbor v - na **Velje - mesto**
Zap. št. II. LRS **6440**
Priimek učenca **Podbregar**
Rojstno ime očeta **Franc**
Rojstno ime učenca **Franc**
Rojen **22. novembra** 19 **49**
v - na **Velje**
okraj **Velje**
Ljudska republika **Slovenija**
Bivališče **Velje**
ulica **Mariborska** h. št. **81**

Učn. m. obl. po m. m.
Vrsta stroke **magistralna**
Člen **23** točka **1** pravilnika o strokah
Učenje traja od **6. 12. 1949**
do **6. 12. 1952**
Učenje je pričelo **6. 12. 1949**
Zaposlen pri **Podbregar Franc**
Kraj **Velje**
Ulica **Mariborska** št. **81**
Učna pogodba je vpisana v register pod št. **266**
dne **10. decembra** 19 **49**
Poča ljudskega odbora
Podpis: **Franc**

Dolžnosti učenca v gospodarstvu so:
(16. člen Zakona o učenih v gospodarstvu)
1. da se vestno in marljivo uči stroke in si prizadeva, da se v predpisani dobi izuči;
2. da redno obiskuje in dovrši strokovno šolo (tečaj) in da si prizadeva za svojo strokovno in splošno izobrazbo;
3. da izpolnjuje ukaze delodajalca in višjih v podjetju (obratovalnici) ter da jim izkazuje dolžno spoštovanje, s tovariši pa, da je v tovariškem odnosu;
4. da se dostojno vede in spoštuje hišni red, če je pri delodajalcu na stanovanju ali na hrani;
5. da skrbi za svojo telesno vzgojo in duševno izobrazbo; da pazi na svoje zdravje in higieno; da se varuje slabih vplivov;
6. da sodeluje pri izboljšanju dela podjetja in izpolnjuje vse druge obveznosti, ki mu jih nalagajo veljavni predpisi.

slika 9: KNJIŽICA ZA UČENCE V GOSPODARSTVU

Takoj je pričel z delom v delavnici, leta 1950 pa je pričel obiskovati triletno poklicno šolo. Še prej je moral opraviti izpite za osnovno šolo.

Delo v šoli je bilo organizirano tako, da so imeli tri mesece pouk, preostali del leta pa so imeli praktično delo v delavnici. En mesec pa so imeli dopust. Med šolanjem so imeli vajenci urejene pogodbe, ki so jim določale tudi določeno plačilo za delo v delavnici.

FEDERATIVNA LJUDSKA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
LJUDSKA REPUBLIKA SLOVENIJA

UČNA POGODBA

Delodajalec Podbregar Franc
iz člaka, ulica Mariborska c., št. 81.
vrsta obrata brojastvo

Učenec v gospodarstvu Podbregar Franc
rojen 28. 5. (datum) 1925, l. v (na) člaku, (priimek, očevo ime in ime) člaka, (mesco) člaka, obraj člaka
Ljudska republika Slovenija
šolska izobrazba posredna šolska in šolska gimnazija
bivališče (braj) člaka, ulica Mariborska c., št. 81.
odnosno njegov zakoniti zastopnik ali varuh (priimek in ime) Podbregar Franc
, poliče brojastvo, bivališče člaka
Mariborska c., št.

sklenjeno v smislu odredb zakona o učencih v gospodarstvu sledečo pogodbo:

Delodajalec se obvezuje, da bo učil učenca v brojastvo
strobi in da bo vestno izpolnjeval vse dolžnosti do učenca kakor jih določajo odredbe zakona o učencih v gospodarstvu in določa ta pogodba.

Učenec v gospodarstvu se obvezuje, da se bo učil brojastvo
strobe in da bo vestno izpolnjeval vse dolžnosti, ki mu jih nalaga zakon o učencih v gospodarstvu in določa ta pogodba.

11-20 6. - V. - 551 - 48

slika 10: UČNA POGODBA

Franjo je tudi v času, ko je imel pouk, popoldan delal v delavnici, saj so imeli veliko dela, pogosto so imeli naročila za celo leto naprej.

Do sedmih zvečer je delal v delavnici, od osmih do poznih večernih ur, nemalokrat tudi do polnoči, pa je delal še za pomočnika, ki je rad naredil kaj »na fuš«. Oče je za to vedel, a ni imel nič proti, saj so imeli dela res veliko. Franjo pa je bil tudi vesel, saj mu je pomočnik za to delo posebej plačal.

V tistem obdobju so bili v delavnici zaposleni trije Franci: mojster Franc, pomočnik Franc in vajenec Franc. Okvir s slikami treh Francev je dolgo visel na steni delavnice.

slika 11: SPOMIN NA TRI FRANCE, KI SO HKRATI DELALI V DELAVNICI (leta 1949)

Franjo je bil v očetovi delavnici tri leta vajenec. Po končani poklicni šoli v Celju pa je opravil še modno oblikovalno šolo v Mariboru. Še danes hrani kroje, ki jih je takrat izrisal.

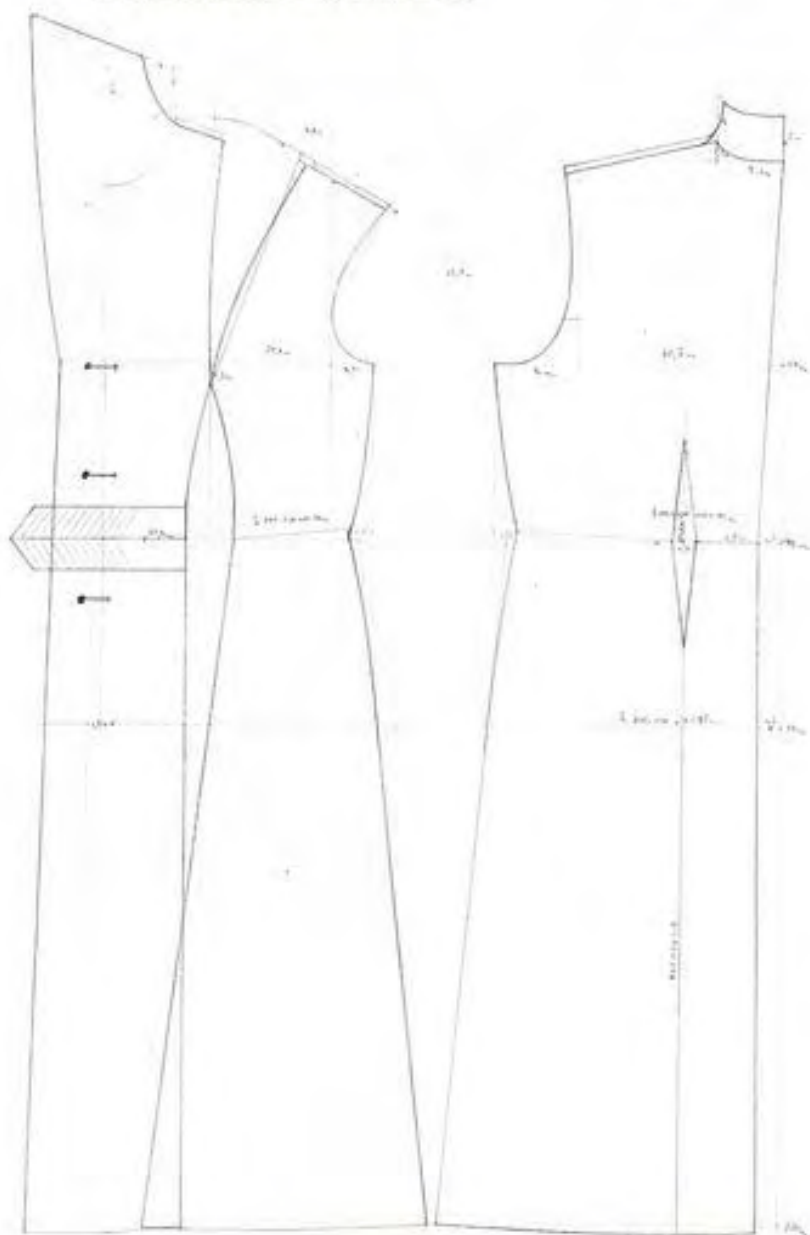
slika 12: KROJ ZA KIMONO PLAŠČ

44 LIST

REGLAN OBLIKA

TECAJ

$B_1 = 115$
 $B_2 = 115$
 $B_3 = 115$
 $B_4 = 115$
 $B_5 = 115$
 $B_6 = 115$
 $B_7 = 115$
 $B_8 = 115$
 $B_9 = 115$
 $B_{10} = 115$
 $B_{11} = 115$
 $B_{12} = 115$
 $B_{13} = 115$
 $B_{14} = 115$
 $B_{15} = 115$
 $B_{16} = 115$
 $B_{17} = 115$
 $B_{18} = 115$
 $B_{19} = 115$
 $B_{20} = 115$
 $B_{21} = 115$
 $B_{22} = 115$
 $B_{23} = 115$
 $B_{24} = 115$
 $B_{25} = 115$
 $B_{26} = 115$
 $B_{27} = 115$
 $B_{28} = 115$
 $B_{29} = 115$
 $B_{30} = 115$
 $B_{31} = 115$
 $B_{32} = 115$
 $B_{33} = 115$
 $B_{34} = 115$
 $B_{35} = 115$
 $B_{36} = 115$
 $B_{37} = 115$
 $B_{38} = 115$
 $B_{39} = 115$
 $B_{40} = 115$
 $B_{41} = 115$
 $B_{42} = 115$
 $B_{43} = 115$
 $B_{44} = 115$
 $B_{45} = 115$
 $B_{46} = 115$
 $B_{47} = 115$
 $B_{48} = 115$
 $B_{49} = 115$
 $B_{50} = 115$
 $B_{51} = 115$
 $B_{52} = 115$
 $B_{53} = 115$
 $B_{54} = 115$
 $B_{55} = 115$
 $B_{56} = 115$
 $B_{57} = 115$
 $B_{58} = 115$
 $B_{59} = 115$
 $B_{60} = 115$
 $B_{61} = 115$
 $B_{62} = 115$
 $B_{63} = 115$
 $B_{64} = 115$
 $B_{65} = 115$
 $B_{66} = 115$
 $B_{67} = 115$
 $B_{68} = 115$
 $B_{69} = 115$
 $B_{70} = 115$
 $B_{71} = 115$
 $B_{72} = 115$
 $B_{73} = 115$
 $B_{74} = 115$
 $B_{75} = 115$
 $B_{76} = 115$
 $B_{77} = 115$
 $B_{78} = 115$
 $B_{79} = 115$
 $B_{80} = 115$
 $B_{81} = 115$
 $B_{82} = 115$
 $B_{83} = 115$
 $B_{84} = 115$
 $B_{85} = 115$
 $B_{86} = 115$
 $B_{87} = 115$
 $B_{88} = 115$
 $B_{89} = 115$
 $B_{90} = 115$
 $B_{91} = 115$
 $B_{92} = 115$
 $B_{93} = 115$
 $B_{94} = 115$
 $B_{95} = 115$
 $B_{96} = 115$
 $B_{97} = 115$
 $B_{98} = 115$
 $B_{99} = 115$
 $B_{100} = 115$

CELJE 27. VI. 1955.

PODBREGAR F.

slika 13: KROJ ZA OBLEKO Z RAGLAN ROKAVI

slika 14: KROJ ZA ANGLEŠKI JOPIČ

Brata in sestre so vedno manj delali v delavnici, ki je postajala »država za sebe«. V njej sta vladala oče in Franjo. Kljub vsemu pa so se otroci med delom v delavnici navadili natančnosti, ki jim je v življenju zelo koristila.

Franjo je bil že kot otrok bolj resen od ostalih otrok. Zelo rad je imel lepe stvari. Že kot vajenec si je kupil rdeče Rennerjevo športno kolo, ki je bilo za tiste čase nekaj posebnega. Kolo je skrbno negoval, da se je ves čas svetilo. Nanj je bil zelo ponosen.

Čeprav se je kot vajenec le redko udeleževal nogometnih tekem, ki so jih prirejali okoliški fantje na igrišču, ki so si ga uredili na travniku nasproti Podbregarjeve hiše, je rad poskrbel, da so fantje imeli s čim igrati. Ker so se žoge takrat težko dobile, je Franjo z ostanki blaga napolnil stare žoge in tako omogočil marsikatero nogometno tekmo.

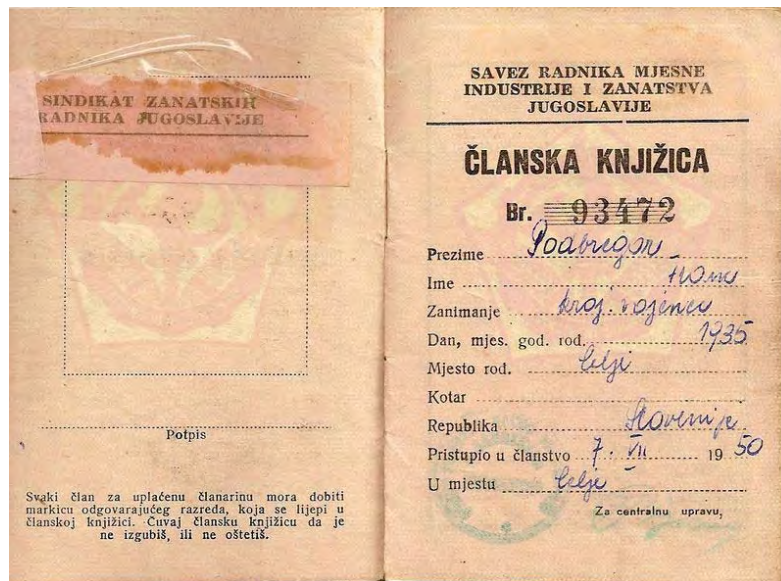
Iz ostankov blaga je šival tudi copate. Z očetom pa sta skrbela, da so bili družinski člani vedno oblečeni po modi.

slika 15: Z BRATOM MILANOM IN SESTRO ANICO (1954)

SLUŽBOVANJE

Leta 1953, ko je končal vajeniško dobo, je postal pomočnik. Takoj se je vključil v delo sekcije tekstilcev v Celju, kjer je bil od leta 1954 do leta 1959 podpredsednik sindikatov tekstilnih delavcev v Celju. Član sindikalne organizacije pa je postal že leta 1950.

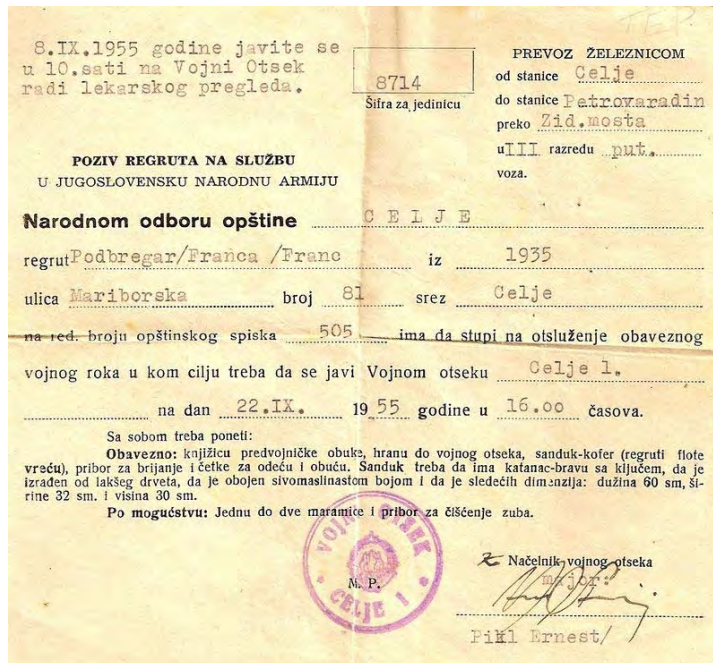
The image shows a two-page membership card from the 'SINDIKAT ZANATSKIH RADNIKA JUGOSLAVIJE' (Sindicate of Craft Workers of Yugoslavia). The left page has a header with the organization's name and a large empty box for a photo. Below the box is a line for a signature ('Potpis'). At the bottom, there is a note in Slovenian: 'Svaki član za uplaćenu članarinu mora dobiti markicu odgovarajućeg razreda, koja se lijepi u članskoj knjižici. Čuvaj člansku knjižicu da je ne izgubiš, ili ne oštetiš.' (Every member for the paid membership fee must receive a badge of the corresponding rank, which is pasted into the membership card. Keep the membership card so you don't lose it or damage it.) The right page is titled 'ČLANSKA KNJIŽICA' (Membership Card) and contains the following fields: 'Br.' (Number) 93472, 'Prezime' (Surname) Podbregar, 'Ime' (First Name) Franc, 'Zanimanje' (Occupation) kroj. vajenik (tailor apprentice), 'Dan, mjes. god. rod.' (Date, month, year of birth) 1935, 'Mjesto rod.' (Place of birth) Celje, 'Kotar' (Municipality) Celje, 'Republika' (Republic) Slovenija, 'Pristupio u članstvo' (Joined membership) 7. III. 1950, and 'U mjestu' (In place) Celje. At the bottom right, it says 'Za centralnu upravu,' (For the central office,).

slika 16: SINDIKALNA ČLANSKA KNJIŽICA

Boril se je za pravice delavcev, saj so mnogi kolegi morali delati v slabih razmerah, pogosto več kot osem ur dnevno.

Delovni dan v delavnici se je pričel ob sedmi uri, končal pa naj bi se ob petnajsti uri. Ker so imeli vmes kosilo, so običajno delovni dan podaljšali. Ponekod tudi do večernih ur. Poleg podaljšanega delavnika pa so morali mnogi vajenci opravljati tudi razna druga gospodinjstva in kmečka dela. Za svoje delo pa so bili tudi slabo plačani.

Od leta 1955 do leta 1957 je prekinil delovanje v krojaški delavnici, saj je odšel na služenje vojaškega roka v Novi Sad.

The image shows a military call-up card ('POZIV REGRUTA NA SLUŽBU') from the 'JUGOSLOVENSKA NARODNA ARMija' (Yugoslav People's Army). The card is addressed to a recruit named Franc Podbregar, born in Celje on 22. IX. 1935. It specifies that he is to report for military service on 16.00 on 22. IX. 1955. The card also mentions that he is to report to the 'Vojnom oteku' (Military Service) in Celje. There is a section for 'PREVOZ ŽELEZNICOM' (Transport by Train) from Celje to Petrovaradin via Zid. mosta. The card is signed by the 'Načelnik vojnog oteka' (Chief of Military Service) and has a red circular stamp from the 'Vojnom otek' in Celje. At the bottom, it says 'Pikl Ernest'.

slika 17: POZIV ZA SLUŽENJE VOJAŠKEGA ROKA

V Novem Sadu je bil šest mesecev kot navaden vojak, nato pa je tri mesece obiskoval tečaj za desetarje.

slika 18: NA POLOŽAJU (slika je bila posneta na Franjev dvajseti rojstni dan, 22. 11. 1955)

Zadnjih osem mesecev pa je služboval kot bolničar v Petrovaradinski bolnici v Novem Sadu. Asistiriral je pri več kot tridesetih operacijah slepiča.

slika 19: KOT BOLNIČAR (silvestrovo 1955)

Leta 1956 je prišel domov na dopust. Spominja se, da je bilo, ko se je z vlakom vračal v Celje, ravno otvoritev novega mostu čez Savinjo.

Dopust je izkoristil za druženje z vrstniki. Z brati so obiskovali plese v Domu OF (današnji Celjski dom), kjer so bili postavni Podbregarjevi fantje pogosto v središču dogajanj.

slika 20: BRATJE PODBREGAR NA DOMAČEM DVORIŠČU (leta 1959)

Na enem od teh plesov je spoznal prikupno Elizabeto (Betko) Majcen iz Trnovelj pri Celju. Vnela se je ljubezen, ki je preživela tudi mesece, ko se je moral Franjo vrniti v Novi Sad, kjer je do konca odslužil vojaški rok.

Po vrnitvi iz Novega Sada se je ponovno posvetil delu v krojaški delavnici. Leta 1961 je opravil tudi mojstrski izpit. To so bili, do pred petih let, zadnji mojstrski izpiti. Po enoletnem izobraževanju je sam izpit trajal en teden. Izdelati so morali eno moško obleko, za katero so potrebovali okrog štirideset delovnih ur in en ženski kostim, za katerega je bilo potrebno okrog trideset delovnih ur.

slika 21: MOJSTRSKO SPRİČEVALO

Med tem si je s svojo Betko ustvaril družino. Poročila sta se 17. oktobra leta 1959.

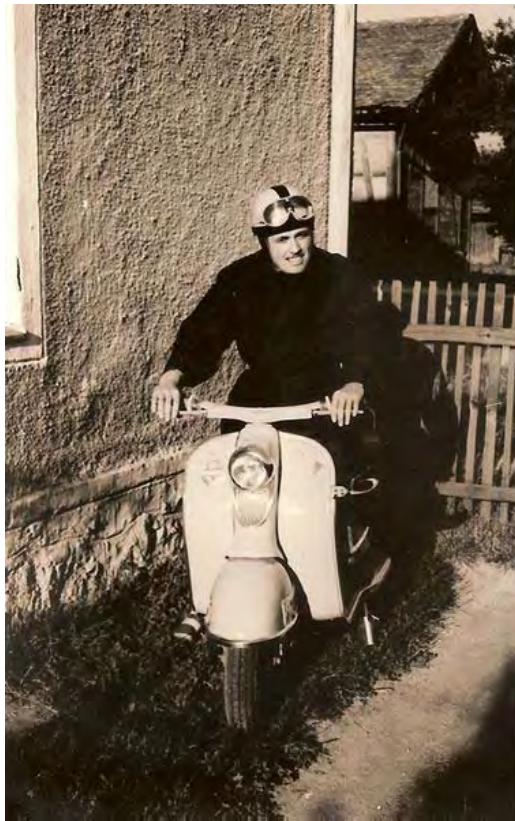
slika 22: POROČNA FOTOGRAFIJA (17. 10. 1959)

Leta 1960 se jima je rodila prva hči Nataša. Franjo je bil presrečen in se je, kljub obilici dela, trudil, da je bil dober oče. Med tednom je pridno ustvarjal v delavnici, nedelje pa je posvetil družini. Vsako leto so se odpravili tudi na zasluženi dopust.

slika 23: S HČERKO NATAŠO (leta 1962)

Še vedno se je navduševal nad posebnostmi. Tako se je leta 1960 odpravil v Sarajevo, kjer si je nabavil prvo motorizirano prevozno sredstvo – vespo Primo.

slika 24: S SVOJO VESPO (leta 1960)

Že leta 1960 je opravil šoferski izpit. Kmalu je kupil fička in tako so nedeljski družinski izleti lahko postali še zanimivejši.

slika 25: MOTORIZACIJA PRED DOMAČO HIŠO (1961)

Leta 1963 je prevzel očetovo delavnico. Še bolj zavzeto se je lotil dela. Oče mu je še rad priskočil na pomoč in v delavnici še kaj postoril.

Franjo je šival za mnoge znane osebe. Med tem pa je poskrbel, da so tudi družinski člani bili vedno lepo oblečeni. Šival je tudi za brate in sestre ter za njihove družinske člane.

Med znanimi osebami, za katere je šival, rad omeni pesnika in pisatelja Frana Roša. Na vprašanje, kdo so bile njegove najljubše stranke, odgovarja: »Take, ki so znale ceniti obrt in krojaštvo. V glavnem sem šival za zadovoljne in dobre politike, direktorje, profesorje, oziroma vse, ki so se zavedali pomena kakovostnih oblačil. Šival sem za plesalca Katarino Venturini in Andreja Škufco, za Luko Leskoška (nekdanjega ministra za težko industrijo; op. raziskovalka), pa za pisatelja Frana Roša, za razne pevske zборе ...« (Dobro jutro, 23. junij 2007)

»Pa za atleta Stanka Lorgerja in Petra Sveta,« dodaja.

»Stranke so predvsem stalne. Prihajajo iz vse Slovenije, tudi iz Ljubljane in Maribora. So zahtevne, ampak dobre stranke.« (Celjan, 19. marec 2003)

»Najraje šivam za svoje domače ter za moje redne stranke. Šivam v glavnem kostime, pa plašče, veliko pa je tudi popravil na kupljenih konfekcijskih oblačilih. Še vedno je največje povpraševanje po klasičnih kostimih. Šivanje po meri je še vedno aktualno za premajhne, prevelike, premočne osebe ali pa takšne z nesorazmernimi oziroma nestandardnimi merami, ki težko dobijo konfekcijo.« (Dobro jutro, 23. junij 2007)

»Največ veselja imam s težko konfekcijo, to so plašči, moške obleke in ženski kostimi. Rad imam tudi zahtevna popravila, ki se jih drugi ne lotijo. Obožujem izzive in rad se lotim česa novega. Sploh ti novi elastični materiali so dosti težji za šivanje.« (Celjan, 19. marec 2003)

Med tem se je njegova družina še povečala. Leta 1966 sta se rodila dvojčka Darja in Matjaž. Veselje v družini je bilo veliko.

slika26: HČI DARJA IN SIN MATJAŽ (leta 1962)

Istočasno se je Franjo odločil tudi za prenovo domače hiše. Dela je bilo ogromno, tako v delavnici kot doma. Franjo je precej dela pri hiši opravil sam. A trdna volja in skrb, da bi družini povečal udobje, sta premagala vse in delo je uspešno zaključil.

slika 27: PRENOVLJENA DOMAČA HIŠA (okrog leta 1970)

Žena se je posvetila skrbi za otroke in je po rojstvu dvojčkov ostala doma. Franjo pa je vsak prosti trenutek izkoristil, da ji je priskočil na pomoč. Večkrat so otroci čas preživljali tudi v delavnici, kjer so z veseljem raziskovali, saj jim je bilo vzdušje v delavnici zelo všeč, še posebej pa so se navduševali nad lepim blagom, sukanci ... A ti trenutki, ki so jih lahko preživeli v delavnici, so bili redki.

Otroci se spominjajo, da je oče zelo rad poskrbel za njihove pustne kostume, s katerimi so na maškaradah večkrat posegali po nagradah.

slika 28: Z MATJAŽEM NA MAŠKARADI V CELJU (leta 1971)

V domači hiši sta živela tudi Franjeva oče in mati, ki sta z njimi pogosto odhajala na družinske izlete.

slika 29: FRANJEVA OČE IN MATI S FRANJEVO DRUŽINO (leta 1968)

Kljub temu, da je bilo v delavnici veliko dela, je Franjo našel čas tudi za strokovno delo izven delavnice.

Leta 1958 so mladi in zagnani krojači in šivilje bili pobudniki za ustanovitev sekcije tekstilcev. Med ustanovitelji sekcije je bil tudi Franjo, ki je bil dolga leta (celih 45 let) tudi njen predsednik. Ob petintridesetletnici delovanja te sekcije je v brošuri, ki je takrat izšla, zapisal: »Naša sekcija je bila ustanovljena pred slabimi petintridesetimi leti, natančneje, 7. oktobra 1958 v mali dvorani Obrtne zbornice Celje. Bila je to prva sekcija oblačilcev v Sloveniji. Povezovala je 99 krojačev in šivilj s celotnega območja celjske regije od Rogaške Slatine do Slovenskih Konjic. Za svojega predsednika so izvolili takrat osemindesetletnega krojaškega mojstra Milana Podlunška.

Že takrat so organizirali številne strokovne tečaje in ekskurzije, ki so jih včasih vodili tudi predavatelji iz Zagreba.

Ena izmed osnovnih nalog sekcije je urejevanje cenika. Pred petintridesetimi leti so bili krojači razvrščeni v tri kategorije, glede na kakovost izdelkov. V prvo so sodili elitni krojači, v drugo povprečni, v tretjo pa so uvrščali podeželske obrtnike z manjšimi obratovalnicami. Glede na kategorijo je bil izdelan cenik.

V sekcijo tekstilcev se je lahko vključil vsak krojaški mojster z vstopno vizo. Sestajali so se enkrat tedensko v prostorih celjske obrtne zbornice.

Nekako deset let kasneje je prišlo do velikega razkola med privatnim in družbenim sektorjem. Takšna politika pa je bila seveda najmanj naklonjena prav zasebnikom. Sodelovanje med obema sektorjema je bilo skorajda onemogočeno.

Po nekajmesečnem mirovanju sektorja oblačilcev je vodstvo sekcije prevzel Miha Vodeb. Preko poslovne skupnosti je pospeševal povezovanje zasebnikov med sabo, za vključitev v sekcijo je navdušil tudi družbeni sektor. Ponovno so izvolili devetčlanski upravni odbor, ki je koordiniral delo med obrtnim združenjem in poslovno skupnostjo, udeleževali so se sejmov in modnih revij. Tudi v tistem obdobju so najtrdovratnejši trn v peti predstavljali prav ceniki. Krojila jih je občina, ki ni dovolila vmešavanja. Po sprejemu sklepa upravnega odbora, ki je vztrajal, da lahko cenike za tekstilno stroko sprejemajo izključno strokovnjaki, so občinski veljaki vendarle popustili. Cenike je celjska sekcija oblačilcev, ki je bila tedaj še zmeraj edina v Sloveniji, razposlala ostalim tekstilcem in jih s svojim aktivnim delovanjem spodbujala k združevanju v sekcije.

Pred odhodom v pokoj je Mihi Vodebu uspelo vzpostaviti stike z mariborsko in ljubljansko poslovno skupnostjo, seveda s težnjo po ustanovitvi republiške sekcije oblačilcev.

Danes sekciji predseduje Franjo Podbregar, ki je aktivno deloval že vzporedno z Vodebom, vendar na zasebnem sektorju. Z njegovimi bogatimi izkušnjami tako skupaj skušamo prebroditi vse nastajajoče težave. V času Markovičevega vladanja so se namreč obratovalnice množično odpirale, za odprtje pa ni bilo treba predložiti kakršnihkoli dokazil o usposobljenosti za določeno

obrt. Tako je nastajala vedno močnejša, sicer nelojalna konkurenca, tako v cenah kot tudi v kakovosti.

Sekcija je že od nekdaj opozarjala na pomen znanja predvsem praktičnih veščin. Izboljšave je predlagala oddelkom občine Celje za drobno gospodarstvo, ki so jih v neki meri tudi upoštevali.

Odločno se zavzemamo za prestrukturiranje šolstva. Poudarek bi naj bil na praktičnem delu pouka, ne na nepomembnih teorijah. Treba bi bilo ponovno uvesti mojstrski izpit, posebno pozornost pa bi morali posvetiti strokovnemu izobraževanju. Učence bi bilo treba sproti seznanjati z novo tehnologijo dela, novimi materiali in novostmi v strojni opremi.

Sekcija tekstilcev skrbi za usklajevanje davčne zakonodaje, občinskih in republiških predpisov. Povezujemo se s Skladom za dopolnilno izobraževanje zaposlenih pri obrtnikih. Tesno sodelujemo s Srednjo šolo Borisa Kidriča in z vsemi organi celjske in slovenske obrtne zbornice ter s sekcijami svoje stroke na področju celjske regije. Pred tremi leti smo ustanovili prvi oddelek smeri obrtni konfekcionar.

Prirajamo različne strokovne ekskurzije, tečaje, seminarje ter praktične prikaze delovanja novejših strojev in podobno. V takšne dejavnosti pa se zasebniki z velikim veseljem vključujejo.«

S tem je na kratko predstavil širok spekter delovanja članov sekcije.

slika 30: NA ENEM OD SEMINARJEV (Bled, 2001)

Dve mandatni obdobji j bil podpredsednik Območne obrtne zbornice Celje (predsednika sta bila g. Leopold Drame in g. Zvone Juteršek).

V Območno obrtno zbornico je bilo vključenih okrog 1800 obrtnikov. Ves čas so se zavzemali za reševanje problemov, s katerimi so se srečevali obrtniki, leta 1986 so zgradili nov dom obrtne zbornice, še vedno pa so sestavljali tudi cenike. Franjo je že od leta 1960 sodeloval pri formiranju cenikov za izdelavo novih oblačil in za popravila. V komisiji so bili trije člani. Uredili so tudi časovni normativ za izdelavo posameznega kosa oblačila. Ocenili so ceno za režijsko uro in tako sestavili cenike, ki so jih razposlali po vseh lokalih v Sloveniji.

MINIMALNI PLACILNI TARIF ZA KROJAČE V CELJU

veljaven od 17. oktobra 1921

Predmet	Stavbe in delo (v)			Predmet	Stavbe in delo (v)			Predmet	Stavbe in delo (v)		
	1	2	3		1	2	3		1	2	3
Cilinski deli				Posamezni deli pri velikih stavbah				Posamezni deli			
1. Strop	100	100	100	1. Strop	100	100	100	1. Strop	100	100	100
2. Stropni okvir	100	100	100	2. Stropni okvir	100	100	100	2. Stropni okvir	100	100	100
3. Stropni okvir	100	100	100	3. Stropni okvir	100	100	100	3. Stropni okvir	100	100	100
4. Stropni okvir	100	100	100	4. Stropni okvir	100	100	100	4. Stropni okvir	100	100	100
5. Stropni okvir	100	100	100	5. Stropni okvir	100	100	100	5. Stropni okvir	100	100	100
6. Stropni okvir	100	100	100	6. Stropni okvir	100	100	100	6. Stropni okvir	100	100	100
7. Stropni okvir	100	100	100	7. Stropni okvir	100	100	100	7. Stropni okvir	100	100	100
8. Stropni okvir	100	100	100	8. Stropni okvir	100	100	100	8. Stropni okvir	100	100	100
9. Stropni okvir	100	100	100	9. Stropni okvir	100	100	100	9. Stropni okvir	100	100	100
10. Stropni okvir	100	100	100	10. Stropni okvir	100	100	100	10. Stropni okvir	100	100	100
11. Stropni okvir	100	100	100	11. Stropni okvir	100	100	100	11. Stropni okvir	100	100	100
12. Stropni okvir	100	100	100	12. Stropni okvir	100	100	100	12. Stropni okvir	100	100	100
13. Stropni okvir	100	100	100	13. Stropni okvir	100	100	100	13. Stropni okvir	100	100	100
14. Stropni okvir	100	100	100	14. Stropni okvir	100	100	100	14. Stropni okvir	100	100	100
15. Stropni okvir	100	100	100	15. Stropni okvir	100	100	100	15. Stropni okvir	100	100	100
16. Stropni okvir	100	100	100	16. Stropni okvir	100	100	100	16. Stropni okvir	100	100	100
17. Stropni okvir	100	100	100	17. Stropni okvir	100	100	100	17. Stropni okvir	100	100	100
18. Stropni okvir	100	100	100	18. Stropni okvir	100	100	100	18. Stropni okvir	100	100	100
19. Stropni okvir	100	100	100	19. Stropni okvir	100	100	100	19. Stropni okvir	100	100	100
20. Stropni okvir	100	100	100	20. Stropni okvir	100	100	100	20. Stropni okvir	100	100	100
21. Stropni okvir	100	100	100	21. Stropni okvir	100	100	100	21. Stropni okvir	100	100	100
22. Stropni okvir	100	100	100	22. Stropni okvir	100	100	100	22. Stropni okvir	100	100	100
23. Stropni okvir	100	100	100	23. Stropni okvir	100	100	100	23. Stropni okvir	100	100	100
24. Stropni okvir	100	100	100	24. Stropni okvir	100	100	100	24. Stropni okvir	100	100	100
25. Stropni okvir	100	100	100	25. Stropni okvir	100	100	100	25. Stropni okvir	100	100	100
26. Stropni okvir	100	100	100	26. Stropni okvir	100	100	100	26. Stropni okvir	100	100	100
27. Stropni okvir	100	100	100	27. Stropni okvir	100	100	100	27. Stropni okvir	100	100	100
28. Stropni okvir	100	100	100	28. Stropni okvir	100	100	100	28. Stropni okvir	100	100	100
29. Stropni okvir	100	100	100	29. Stropni okvir	100	100	100	29. Stropni okvir	100	100	100
30. Stropni okvir	100	100	100	30. Stropni okvir	100	100	100				

Splošna določila:

1. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
2. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
3. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
4. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
5. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
6. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
7. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
8. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
9. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
10. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
11. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
12. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
13. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
14. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
15. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
16. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
17. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
18. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
19. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
20. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
21. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
22. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
23. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
24. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
25. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
26. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
27. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
28. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
29. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.
30. Vrednosti plačil, ki jih določa ta tarif, se izračunajo v evrovalih, ki so določeni v tej tabeli.

Za uspešno izvedbo: **Meško**

Za uspešno izvedbo: **Anton Salnik**
1. maj 1921

Za uspešno izvedbo: **Andrej v Sloveniji**
podpisal: **Andrej v Sloveniji**
1. maj 1921

slika 31: EDEN OD CENIKOV

Organizirali so tudi strokovne ekskurzije. Pogosto so obiskovali različne krojaške delavnice in podjetja, pa sejme mode in različne razstave.

»Na sejmih pridobimo veliko evropskega in svetovnega znanja. Zunaj je naša stroka dosti bolj cenjena in bolje plačana. Modni oblikovalci so priznani strokovnjaki,« je v brošuri ob 35. obletnici OOOZ Celje pokomentiral Franjo.

slika 32: PRED ODHODOM NA OGLED TOVARNE GORENJSKIH OBLAČIL
(leta 1974; lastnica fotografije je ga. Olga Žužek)

Franjo je bil tudi član Upravnega odbora OOOZ Celje (od leta 1969 do leta 2002). V tem odboru je bilo 8 – 10 ljudi, vsak iz ene strokovne sekcije. Od leta 1974 do leta 2002 je bil tudi član Skupščine OOOZ Celje.

Pet let je bil tudi član Upravnega odbora Stanovanjske ustanove, ki je edina tovrstna v Sloveniji. Člani te stanovanjske ustanove odvajajo 2% od bruto osebnega dohodka za gradnjo stanovanj za zaposlene pri obrtnikih. Trenutno imajo okrog sedemdeset stanovanj.

Bil je tudi med pobudniki za ustanovitev tekstilne sekcije pri Obrtni zbornici Slovenije. Več let je pisal vloge za ustanovitev in leta 1987 je ljubljanska zbornica dala dovoljenje, da se ustanovi pet sekcij, med njimi tudi tekstilna. 22. junija 1988 je bila ustanovljena (kar trideset let za celjsko). Na ustanovnem sestanku so bili tudi trije Celjani (poleg Franja še g. Turnšek in g. Goručan). Ko so kasneje sklicevali sestanke, so bili ti vedno v manjših krajih. S tem so želeli oživiti delovanje manjših sekcij.

slika 33: LJUBLJANSKA SEKCIJA TEKSTILCEV OB DESETI OBLETNICI (leta 1998)

Dva mandata (1994 – 2002) pa je bil tudi član Skupščine Obrtne zbornice Slovenije. Soočali so se s problemi vseh obrtnikov in jih poskušali reševati. Ker je bil med leti 1988 in 2002 tudi podpredsednik sekcije tekstilcev pri Obrtni zbornici Slovenije, je skrbel, da so oživljali modne revije, skrbeli za napredek stroke in sledili novim modnim smernicam.

slika 34: NA RAZSTAVI V MÜNCHENU (leta 1998)

Bil je tudi predsednik komisije za pripraviške izpite. Vajenci so, po treh letih, ki so jih prebili v šoli in v delavnici, končali izobraževanje tako, da so opravili še praktični izpit. Šolanje je potekalo

tako, da so dva dni v tednu bili v šoli, ostale dneve pa v delavnici, ali pa so imeli tri mesece pouk, ostale mesece pa so delali v delavnici. Med tem so vajenci dobivali tudi vajeniško plačo. Praktični del izpita je potekal v krojaški delavnici. Člana komisije sta kandidatu določila, kaj mora izdelati (hlače ali krilo). Po osmih urah sta se vrnila in ocenila izdelek. Vajencu sta zastavila še nekaj vprašanj in mu nato dala skupno oceno. Te izpite so izvajali v različnih krajih po Sloveniji.

Od leta 1996 do leta 2004 je bil tudi častni član II. stopenjskega sodišča pri Obrtni zbornici Slovenije, kjer so reševali razne pritožbe. Sestajali so se največ dvakrat letno.

Med tem obdobjem je aktivno sodeloval tudi v vodstvu krajevnice organizacije SZDL. V letih 2002 do 2006 je bil z veliko večino izvoljen v Svet Mestne četrti Gaberje in bil tudi njegov podpredsednik. Med drugim se je zavzemal tudi za lepo in urejeno bivalno okolje v svojem kraju.

slika 35: VOLILNI ODBOR KRAJEVNE SKUPNOSTI GABERJE (okrog leta 2000)

slika 36: NA MESTNI ČETRTE SO FRANJU VOŠČILI TUDI ZA 70. ROJSTNI DAN
(november 2005)

Ves čas je aktivno sodeloval pri izobraževanju vajencev. V svoji dolgoletni praksi je izučil kar 46 vajencev. Nekaj njegovih vajencev se je izučilo po vajeniškem sistemu. Ta sistem je zahteval, da so vajenci opravili 2500 ur praktičnega dela v delavnici. Nekaj vajencev pa je imel po programu usmerjenega izobraževanja.

Franjo je prepričan, da je bil vajeniški sistem veliko boljši od usmerjenega izobraževanja, saj je učencem nudil dovolj delovnih izkušenj.

Učenci, ki so prihajali v delavnico po sistemu usmerjenega izobraževanja, pa niso imeli dovolj delovnih izkušenj. Vajenke so se v treh letih komaj naučile samostojno narediti krilo, morda katera, ki je bila bolj zainteresirana, tudi hlače, suknjiča pa sploh ne.

Tožilo se mu je po časih, ko so vajenci v delavnici trdo delali, so pa zato tudi želi določene uspehe. S temi je navezal trdne stike, ki jih ohranja še danes.

Ga. Olga Žužek se spominja, da je bilo delo v delavnici prijetno in ga je z mojstrovo pomočjo vzljubila, čeprav najprej ni bila najbolj navdušena nad njim. S kolegico Jerico sta pri mojstru Franju preživeli tri plodna leta, ko sta se veliko naučili. Vsako jutro sta morali najprej zlikati vse nove izdelke (to delo sta poimenovali Jutranje likanje, ki je trajalo od šeste do devete ure, saj se je likalnik kar precej časa grel). Veliko je bilo ročnega dela, a kmalu so se posodobili in so več izdelovali strojno. Na mojstra Franja ima lepe spomine. Še danes trdi, da je bil zelo pozitiven in je znal svoje vajence za uspehe tudi lepo nagraditi.

slika 37: OLGA IN JERICA Z MOJSTROM NA OLGINI PETDESETLETNICI (leta 2008)

Franjo je ves čas opozarjal na težave tekstilne stroke v Sloveniji in na neprimeren sistem izobraževanja. Zavzemal se je za sistem poklicnega izobraževanja, ki bi bil primeren za potrebe obrti.

»Obrt izumira. Zanimanje za šolanje in opravljanje tega poklica je vedno manjše. V Slovenijo so prišli tuji trgovci. Razno šušmarstvo, zapiranje tekstilnih tovarn ter razprodaje artiklov propadlih tovarn vpliva na tekstilno stroko v Sloveniji. Zelo pomembno dejstvo, ki je in še bo vplivalo na našo stroko, je po moji oceni nepravilno izobraževanje v tekstilu v preteklih letih. ... V končni fazi se bo zgodilo to, da bo v krojaštvu, v šiviljstvu, v tekstilstvu in v ostalih tekstilnih dejavnostih čez nekaj let nastala velika vrzel. To bo z nacionalnega vidika velika škoda. Zgodilo se bo tudi to, da bo potrebno uvažati tudi usluge po naročilu. Pristojne institucije bi morale najti rešitev za tekstilno stroko na nacionalnem nivoju. V Evropi bo še težje. Krojači in šivilje širokega profila bodo iskani, pa jih pri nas ne bo,« je o težavah v svoji stroki spregovoril v Celjanu (19. marec 2003).

Leta 2005 je pri ministru za šolstvo in šport, dr. Slavku Gabru, nekako »izsilil«, da so jim odobrili oddelek na poklicni šoli v Celju. V razredu je bilo le šest dijakinj. Leto kasneje pa tudi tega oddelka ni bilo več.

Franjo z žalostjo ugotavlja, da je pred nami neizbežen propad njegove dejavnosti.

Med tem se je Franjo upokojil. Še vedno pa skoraj vsak dan zaide v delavnico, kaj malega postori, za svoje domače še kaj zašije, saj meni, da bi drugače delavnica »propadla«. Kljub vsemu pa ni razočaran, da nihče od otrok ne nadaljuje domače tradicije. Meni, da so izbrali po svoje in da so izbrali pravilno.

Med obiskom v delavnici smo si ogledale stroje, ki še vedno čakajo, da jih bodo neutrudne roke mojstra Franja pripravile k delovanju.

Na obešalnikih visijo obleke, moške in ženske. Nove, v popravilu, v prenovi? Kdo ve.

Mojster pride, jih poboža s pogledom, kaj malega popravi ...

Nekako kar ne more zaključiti s svojo dejavnostjo, saj se zaveda, da bo to tudi konec nekega obdobja v Celju, ki je svoj čas imelo okrog sto delujočih krojačev hkrati.

slika 38: MOJSTER FRANJO PRED SVOJO DELAVNICO (leta 2004)

Ker nekako ni mogel sprejeti, da bi krojaški poklic zatonil v pozabo, se je z veseljem pridružil pobudi Muzeja novejše zgodovine v Celju, da v svojih prostorih prikažejo starodavne dejavnosti obrtnikov, ki so v Celju nekoč imeli veliko veljavo. Tako so marca leta 2000 odprli Ulico obrtnikov, v kateri »... na povsem svojevrsten način prikazujejo kulturno dediščino časov, ko je mojstrstvo najrazličnejših obrtnikov krojilo podobo mesta. ... Šele ko v po starem opremljene delavnice pridejo obrtniki in tam prikazujejo, kako so svoje poklice opravljali v preteklosti, dobijo zbrano gradivo, orodja in izdelki svoj pravi pomen in zaživijo v vsem bogastvu,« je v Novem tedniku 21. novembra 2006 zapisal Branko Stamejčič.

Gospa mag. Tanja Roženberger Šega pa je dodala: »Obrtniški stan ima v Celju od nekdaj poseben značaj. Zato smo želeli predstaviti obrti, ki danes izginjajo in so značilne za urbana središča, in tiste, ki so se sčasoma preoblikovale. Postavitev salonov smo želeli narediti privlačno za vse. Gradivo smo zbirali na terenu, po podstrešjih. V tem času se je izoblikovala močna mreža terenskih sodelavcev, ki so postali tudi demonstratorji. Obrtniki, ki so prispevali pričevanja in delovne pripomočke, na ulici obrtnikov pa tudi rade volje pokažejo nekaj večšin, so navdušeni in ponosni, da njihovo znanje dobiva dodatno vrednost. Poleg zbiranja in hranjenja določenih predmetov, ki se navezujejo na opravljanje posamezne obrti, nas je izjemno prevzela ohranitev nematerialne kulturne dediščine. Zato smo v razstavo vključili tudi prikaz spretnosti, znanja, dela in življenja celjskih obrtnikov. Pomemben del nematerialne dediščine so tudi trije dokumentarni filmi, ki smo jih posneli za to priložnost.« (Tedenska tribuna Slovenskih novic, 25. november 2006)

slika 39: RAZISKOVALKE PRI MOJSTRU FRANJU V ULICI OBRTNIKOV
(februar 2009)

V tej ulici svojo dejavnost predstavljajo obrtniki, ki so bili včasih v Celju najbolj zastopani. Predstavljajo se frizer, krojač, zlatar, čevljar in modistinja.

Med njimi je tudi mojster Franjo Podbregar, ki predstavlja krojaško dejavnost. Na demonstracijah, ki jih imajo zadnjo nedeljo v mesecu, pripoveduje zgodbe o krojaškem delu, o spremembah, ki so sledile času. Obrtniki med svojimi predstavitvami dajejo muzejskim predmetom poseben pomen. Ti predmeti ob njihovih pripovedih kar nekako oživijo.

slike 40 – 44: NEKAJ UTRINKOV IZ KROJAŠKE DELAVNICE V ULICI OBRTNIKOV
(februar 2009)

Predstavitev krojaške delavnice so dopolnili tudi z dokumentarnim filmom Škarjice in platno. V zloženki o dokumentarnih filmih je zapisano: »Film z naslovom Škarjice in platno prikazuje eno izmed najbolj razširjenih obrti z najdaljšo tradicijo – to je krojaško obrt. Poleg splošnih podatkov o šolanju in delu, nam podrobnosti iz življenja krojačev razkrivata tudi celjska krojača g. Podlunšek in g. Podbregar. Izdelavo moške obleke smo snemali v krojaški delavnici celjskega krojača Milka Gregorna.«

Sedaj, ko je Franjo v pokoju, več časa posveti svoji družini, predvsem vnukoma Blažki in Aljažu, ki vedno rada pokukata v dedkovo delavnico in odkrivata skrivnosti v njej.

Z ženo tudi otrokom rada priskočita na pomoč, če je to potrebno. Rada se udeležita kakšnega izleta, rada pokramljata z otroki in izkoristita proste trenutke za mnoga druženja, za katera je prej zmanjkovalo časa.

slika 45: S SVOJO DRUŽINO NA VNUKOVEM MATURANTSKEM PLESU
(Slovenske Konjice, leta 2009)

NAGRADE IN PRIZNANJA

Zagotovo so Franju največje priznanje pomenile zadovoljne stranke, ki so se rade vračale v njegovo delavnico. Z veseljem se spominja vseh radostnih pogledov v veliko ogledalo, ki je nujni sestavni del vsake krojaške delavnice, ko so stranke ugotovile, da jim obleka pristoji »kot ulita«.

Z radostjo v srcu se veseli tudi vseh srečanj z bivšimi vajenci, ki so mu hvaležni, da jih je znal navdušiti za krojaški poklic in jim razkriti skrivnosti, ki so potrebne za uspešno opravljanje krojaškega poklica.

Za svoje poklicno delovanje in za dolgoletno uspešno delovanje v obrtnih zbornicah, kjer je bil vedno med ustanovitelji, pa je prejel tudi vrsto priznanj.

Tako je prejel vsa možna priznanja Obrtne zbornice Slovenije in Območne obrtne zbornice Celje.

slika 46: FRANJEVA PRIZNANJA (leta 2009)

Med najpomembnejša priznanja šteje odlikovanje z Medaljo dela, ki jo je prejel 20. novembra 1989, ko je bil na čelu predsedstva Jugoslavije gospod Janez Drnovšek.

V obrazložitvi so zapisali:

»Medaljo dela prejme tovariš Podbregar Franjo.

Imenovani je že od mladosti posvetil svoje življenje krojaškemu poklicu, ki ga je prevzel po očetu. Kot mlad in razgledan obrtnik se je kmalu vključil v delo obrtniškega združenja Celje. Vsa leta je veliko pomagal in še pomaga pri razvoju obrti v naši občini. Še posebej je bil njegov doprinos viden pri spremembah izobraževalnega sistema in usposabljanja mladih strokovnih kadrov, kjer so prišle do izraza njegove življenjske izkušnje in delovna praksa.«

slika 47 : MEDALJA DELA

Leta 1992 (17. september) je prejel Zlato plaketo Obrtne zbornice Celje.

Tudi leta 1993 (26. marec) je prejel Zlato plaketo Obrtne zbornice Celje z obrazložitvijo:

»Gospod Franjo Podbregar je eden izmed tistih, ki je oral ledino pri obrtni organiziranosti tako v društveni obliki kot nadalje pri njenem razvoju v stanovsko strokovno organizacijo današnje zbornice.

Že vrsto let je na čelu in vodja sekcije oblačilcev v naši zbornici, povezovalec v naši celjski regiji ter tudi v republiški sekciji oblačilcev. Poznamo ga kot vestnega in marljivega obrtnika, ki vseskozi uživa svoj ugled. V njegovi obratovalnici so se vzgojili številni mladi ljudje, je pa aktiven sodelavec in zagovornik izobraževalnega programa na šoli Borisa Kidriča v Celju. Z nasveti ter konkretnimi napotki je neštetokrat pravilno usmeril delo in aktivnost naše obrtne zbornice, predvsem na področju sekcije oblačilcev.«

slika 48: ZLATA PLAKETA OBRТNE ZBORNICE CELJE

Leta 1998 (15. september) je prejel Bronasto plaketo Obrtne zbornice Slovenije.

slika 49: MED PREJEMANJEM BRONASTE PLAKETE OZ SLOVENIJE (leta 1998)

Leta 2004 (15. december) je, ob 35. obletnici delovanja Obrtne zbornice Slovenije, prejel Srebrno plaketo Obrtne zbornice Slovenije za dolgoletno uspešno delo na področju obrti.

Leta 2004 (16. junija) pa je postal Častni član Območne obrtne zbornice Celje.

V obrazložitvi so zapisali:

»Franc Podbregar, prvi in dolgoletni predsednik sekcije tekstilcev.

Obrtništvu se je zapisal že leta 1971. Svoje življenje je posvetil krojaškemu poklicu, ki ga je pred petdesetimi leti prevzel po očetu.

Kot mlad in razgledan obrtnik se je kmalu vključil v delo obrtne zbornice. V času svojega predsednikovanja sekciji tekstilcev je s svojimi nasveti ter konkretnimi napotki nešteto krat pravilno usmeril delo na področju sekcije. Od leta 1960 je za tekstilno stroko formiral cenike, ki so bili dostavljeni vsem obratovalnicam v državi.

Kot aktiven član OZ je bil angažiran v različnih organih; predsednik sekcije tekstilcev, podpredsednik OZ Celje, član UO in skupščine OZ Celje, član skupščine tekstilcev pri OZS, član UO Stanovanjske ustanove delavcev pri s. p., predsednik komisije za pripraviške izpite itd.

Še posebej je bil njegov doprinos viden pri spremembah izobraževalnega sistema in usposabljanja mladih strokovnih kadrov, kjer so prišle do izraza njegove življenjske izkušnje in delovna praksa.

Za svoje delo in bogate izkušnje, ki jih je prenašal na mlajše, je že večkrat prejel posamezne vrste priznaja.

UO OOOZ Celje in OKK OOOZ Celje menita, da si imenovani za tako plodno in vestno delo zasluži podelitev naziva častnega člana OOOZ Celje.

Podelitev predlaganega naziva pa bo pozitivno vplivala tudi na ostale aktivne člane – funkcionarje v okviru OOOZ Celje.«

slika 50: PRIZNANJE ČASTNEGA ČLANA OOTZ CELJE

slika 51: TRIJE DOBITNIKI ČASTNEGA PRIZNANJA OOTZ CELJE (leta 2004)

DRUGI O FRANJU PODBREGARJU

Mnoge prijatelje, sodelavce in znance smo poprosile, da nam s svojimi spomini na g. Franja Podbregarja pomagajo pri izdelavi naše raziskovalne naloge. Večina nam je priskočila na pomoč in nam posredovala svoje spomine. Del teh spominov smo že vključile v našo nalogo. Ker pa menimo, da so spomini in pripovedi zanimivi tudi v tistih delih, ki jih nismo objavile, jih objavljamo v celoti.

g. Franc Turnšek, stanovski kolega in prijatelj

»Ko se človek znajde pred nalogo, da v spomin prikliče doživetja s človekom, ki mu j v življenju veliko pomenil, oziroma mu še, je to prijetno, zanimivo, velikokrat pa tudi zapleteno.

V takšnem položaju sem sedaj, ko želim napisati nekaj o gospodu Francu Podbregarju, za prijatelje Franju.

Kdaj sva se spoznala pravzaprav ne morem točno definirati. Takrat, pred mnogimi leti, sem bil zaposlen na Šolskem centru Boris Kidrič v Celju kot strokovni učitelj in koordinator praktičnega pouka na tekstilni usmeritvi. Na koncu sedemdesetih oziroma na začetku osemdesetih let se je začel pripravljati program usmerjenega izobraževanja in takrat se je Franjo redno udeleževal vseh sestankov, saj je bil predsednik Tekstilne sekcije pri takratnem Obrtnem združenju Celje. Usklajevali smo program izobraževanja in število ur praktičnega pouka za program krojač – šivilja. Moram priznati, da je bil zelo trd, trmast in strokoven pogajalec. Seveda takratni sistem šolstva ni bil naklonjen posameznim strokam, še manj pa obrti oziroma obrtnikom. Tako sva se vedno razhajala v službenem mišljenju.

Kot mlad strokovnjak tekstilne (krojaške) stroke sem se odločil, v sredi osemdesetih let, da tudi sam postanem obrtnik. Že prvi dan sem srečal Franja in to na Oddelku za drobno gospodarstvo na Občini Celje. Do tedaj sem bil njegov nasprotnik, ko pa sem mu povedal, da se pripravljam za vstop v njegovo strokovno organizacijo, me je vzel za svojega. To je bilo ob koncu leta 1985. Takrat sva postala prijatelja in sodelavca in sva si delila lepe ter delovne trenutke pri tekstilni sekciji Obrtne zbornice Celje.

Kot podpredsednika Sekcije tekstilcev me je vedno presenečal s prijetnimi nalogami, katere sem rad opravljal in mu z veseljem poročal o uspehih. Predlagal me je za predsednika Regijskega sklada za izobraževanje delavcev, zaposlenih pri obrtnikih s sedežem v Žalcu. Uspelo mu je prepričati skupščino sklada, da so me izvolili. Po njegovi zaslugi in navodilih sem jo vodil štiri leta.

Leta 1988 je bil pobudnik za ustanovitev Tekstilne sekcije Slovenije, ki je delovala v okviru Obrtne zbornice, katere dolgoletni podpredsednik je bil prav Franjo.

Leta 1994 smo se pričeli pripravljati za izvajanje mojstrskih izpitov. Takrat je Franjo vodil vse potrebne aktivnosti ter pričel sodelovati z obrtno zbornico München in z izobraževanjem multiplikatorjev. Malo pred odhodom na izobraževanje pa se je odločil, da se ga ne bo udeležil in je vso zadevo prepustil meni. Tako sem postal vodja te skupine (16 udeležencev iz vse Slovenije). Za to sem mu še danes hvaležen.

Vsako leto smo pod njegovim vodstvom izvedli kakšno ekskurzijo tekstilcev po Sloveniji in tudi precej po tujini. Franjo je zelo rad videl napredovanje in razvoj tekstilne industrije predvsem v Sloveniji. Rad je prisluhnil razvoju obrti in bil vesel vsake obratovalnice, ki se je na novo odprla.

Bil je vesel, ko so se ustvarjale nove sekcije, rad pa se je udeležil tudi obrtnih proslav in okroglih miz, ki so se nanašale na temo napredka v tekstilstvu.

Zelo zanimiva so bila potovanja na sejme mode in izdelave oblačil po vsej Evropi. Neštetokrat smo se udeležili sejmov v Münchenu (sejem mode, obrtni sejem), Parizu, Bürmingenu (Anglija), Kölnu, Frankfurtu, Bologni, Madridu ... Ko smo se dogovarjali o obisku posameznih sejmov ali ekskurzij, je vedno uredil, da je bilo finančno dostopno marsikomu.

Rad se spominjam anekdote s potovanja v Pariz. Vsi razen Franja smo imeli s seboj partnerje. Ker v hotelu ni bilo enoposteljne sobe, so ga nastanili v hotelu čez cesto. Zjutraj pa nas je ves prestrašen čakal v recepciji našega hotela. Jezil se je, da ni vzel s seboj žene, saj je moral biti v hotelu s samimi črnici.

Zanimive so bile tudi vsakoletne strokovne ekskurzije z Martinovo pojedino v mesecu novembru. Franjo je dal naročilo kam se odpravimo, kaj si moramo ogledati in seveda tudi, kdaj moramo biti zvečer nazaj. Te ekskurzije so bile vedno združene z obrtniki in pri njih zaposlenimi delavci. Franjo jih je na avtobusu zjutraj vedno pozdravil, dal nekaj napotkov in potem vodenje prepustil drugim. To je trajalo več let in ker so se teh ekskurzij udeleževali v glavnem isti udeleženci, se ga je prijel vzdevek »razrednik«.

S Franjem sva na področju tekstila delala dolga leta. Ves čas sva bila v komisiji za pripravniske izpite, v komisiji za tekmovanje tekstilnih šol Slovenije ter se udeleževala sestankov po vsej Sloveniji.

Pred leti so ga povabili k sodelovanju pri odprtju in oživitvi obrtniške ulice v Muzeju novejše zgodovine v Celju, kjer sodeluje še danes. V tistem času še ni kazalo na tako hiter propad tekstilstva, a sem mu ob neki priložnosti v šali rekel: »Veš, ti si tekstilno sekcijo začel, jo dobro razvil in boš tudi poskrbel, da bo lepo počivala v muzeju.« In to se je tudi zgodilo.

Po upokojitvi očitno nima pravega naslednika, kljub temu da še vedno želi in se trudi, da bi se bivši sodelavci in soobrniki dobili, pokramljali ter delili mnenje z mladimi, ki pa jih je zelo malo. S Franjem sva tako preživela lepe in plodne delovne trenutke pri soustvarjanju krojaške obrti v Celju in v Sloveniji.

Ostala sva tudi dobra družinska prijateljca.

Želim, da bi mu zdravje še dolgo služilo ter da ostane vitalen in ustvarjalen še mnogo let.«

g. Franc Erjavec, sodelavec (bivši ravnatelj poklicne šole)

»Izobraževanje kadrov na področju šiviljstva in krojaštva se je v Celju izvajalo vse od ustanovitve Obrtne nadaljevalne šole od leta 1883 dalje. Po II. svetovni vojni je to potekalo v Strokovni nadaljevalni šoli v Celju, ki je dobila leta 1959 naziv Vajenska šola Borisa Kidriča. Do uvedbe usmerjenega izobraževanja v letu 1981 je šola izvajala izobraževanje po vajenskem sistemu, ki je trajal tri leta, učenci pa so vsako leto pol leta obiskovali pouk v šoli, pol leta pa so bili na praktičnem usposabljanju pri delodajalcih, večinoma obrtnikih. Vajence je vsa leta sprejemala v uk tudi krojaška delavnica Franja Podbregarja. Z uvedbo usmerjenega izobraževanja se je večina praktičnega usposabljanja prenesla v šolske učne delavnice, le manjši del v obliki delovne prakse se je izvajal pri delodajalcih. Spremembo sistema so obrtniki sprejeli zelo kritično, svojo kritiko pa so, žal, napačno usmerjali na šolo, ki je bila zgolj izvajalka izobraževanja in ni mogla vplivati na razvoj šolskega sistema. Kljub spremembi sistema pa je šola skušala ohraniti povezavo z obrtniki in tudi drugimi delodajalci, saj kapacitete šolskih delavnic niso zadoščale in je bilo potrebno del praktičnega usposabljanja izvajati izven šole.

Tako je šola sodelovala tudi s krojaško delavnico Franja Podbregarja, saj si je gospod Podbregar ves čas prizadeval za izobraževanje mladih kadrov na področju tekstilstva. Kljub različnim pogledom na izobraževalni sistem smo vsa leta korektno sodelovali, bogate izkušnje gospoda Podbregarja pa smo koristno uporabili pri različnih projektih. Gospoda Podbregarja smo vključevali v strokovne komisije pri šolskih tekmovanjih, ki jih je vsako leto organizirala Skupnost tekstilnih šol Slovenije, sodeloval pa je tudi v ocenjevalnih komisijah pri izvajanju zaključnih izpitov.

Kljub krizi, ki je v zadnjih 15 letih zajela tekstilno industrijo in obrt, je gospod Podbregar kot predstavnik obrtne zbornice uspešno sodeloval pri prenavljanju izobraževalnih programov.

S svojim delom in bogatimi izkušnjami je gotovo pripomogel, da se v celjski šoli, kljub sedanjim težavam, ohranja izobraževanje kadrov na področju tekstilstva.«

ga. Olga Žužek in ga. Jerica Podjed, bivši vajenki

»Prijateljici sva že šestintrideset let. Spoznali sva se v krojaški delavnici mojstra Franja Podbregarja, kjer sva se izučili za poklic krojačice. Čeprav sva obe imeli drugačne mladostne sanje in sva prišli v delavnico mojstra Franja v uk bolj po spletu okoliščin, naju na vajeniško dobo vežejo lepi spomini in številne anekdote.

Spomini na začetek

Olga Žužek, rojena Košec, sem v letu 1972/1973 končala osnovno šolo Franja Vrunča na Hudinji. Takrat so bili drugačni časi kot so danes. V šoli nisem bila med najboljšimi učenci, ker nisem

imela »zic ledra«. Zanimale so me vse druge reči. Moja želja je bila učiteljske, ker sem si želela postati varuška v vrtcu. Žal pa to, zaradi ekonomskih razmer, ni bilo mogoče, pa tudi moj uspeh ni bil najboljši. Želela sem postati tudi frizerka, vendar nisem dobila zdravniškega spričevala. Tako mi je mamica uredila učno mesto za krojačico v krojaški delavnici Franja Podbregarja.

Z učno dobo sem začela meseca julija. Imela sem že nekaj malega znanja, saj sem že v osmem razredu obiskovala tečaj šivanja. V delavnici sem se srečala z mojstrom Franjem in njegovim očetom, ki je takrat še kaj malega postoril v delavnici. V delavnici je bila zaposlena tudi krojaška pomočnica. Gospod Franjo je bil zelo prijazen. Spominjam se, da sem drugi učni dan zaspala in se zbudila šele ob desetih dopoldan. Najprej si nisem upala iti v delavnico. Potem pa sem se le opogumila in šla z velikim strahom, kaj bo rekel mojster. Ko sem stopila skozi vrata, sem bila čisto trda, mojster pa se je le nasmejal: »Kaj pa je s tabo? Še ne poznaš na uro?« S strahom sem povedala, da sem zaspala, on pa je samo dejal: »To še ni katastrofa, boš pa dlje delala.«

V avgustu je prišla Jerica. Pomočnica je bila na dopustu, zato mi je mojster naročil, da ji moram tudi kaj pokazati. Jerica pa je bila užaljena: »Ti me pa že ne boš komandirala.« Komaj sem ji razložila, da ji hočem le pokazati, kaj mora narediti, kot mi je naročil mojster, preden je odšel v mesto. No, potem je Jerica le spoznala, da ji želim resnično pomagati in postali sva dobri prijateljici.

Jerica Podjed, rojena Frece, sem osnovno šolo končala v letu 1972/1973 v Šentjurju, na osnovni šoli Franja Malgaja. Želela sem postati frizerka, vendar je bil vpliv moje botre, ki je šivilja, prevelik, zato so tudi mene dali učiti za krojačico. Z mamo sva iskali učno mesto in sva šli vprašat tudi v krojaško delavnico Franja Podbregarja.

Še danes se spominjam, da me je že prvi korak pri vstopu v delavnico čisto očaral. Veliko ogledalo na steni, v katerem sem se videla od nog do glave. Še vedno vidim pred sabo podobo drobnega dekletca v svetli oblekici z drobnimi vzorčki ter s kito in z velikimi očmi, ki so radovedno pregledale vse, kar je viselo na obešalnikih, medtem ko se je mati dogovarjala z mojstrom. Sklenila sta pogodbo in začelo se je. Spoznavanje pravilne drže šivanke, novi vbodi v šivanko, prvo srečanje s šivalnim strojem in pa, seveda, z likalnikom ... Začetna nesoglasja sva z Olgo hitro rešili in postali sva zaveznici.

Tako se je začela najina učna doba pri Franju Podbregarju. Hvaležni sva mu, ker nama je znal vedno na lep in hudomušen način povedati, kaj nisva naredili prav in kako morava narediti, da bo prav. Tako nisva izgubili volje in sva obe vzljubili delo in poklic, ki si ga nobena od naju ni želela. Znal naju je tudi zmotivirati za šolo, tako da sva tudi tam bili uspešni. Še danes, ko se srečava in obujava spomine na vajeniško dobo, se nasmejiva. Še vedno pa se radi vračava tudi v delavnico.

Nekaj anekdot:

Naš »majster«, kot sva ga v domačem dialektu klicali, je vsak dan okoli devete ure odhajal v Celje po opravkih. Takrat so morale biti zlikane tudi njegove hlače. V tistih časih še ni bilo parnih likalnikov in tudi blago je bilo drugačno. In zgodilo se je, da so se pri likanju hlače zažgale. Seveda mu nisva nič povedali, mojster pa pred odhodom v mesto tudi ni nič opazil. Na zažgan del hlač, ki je imel obliko likalnika, ga je opozoril znanec. Takrat je bil mojster zelo hud, saj je veliko pozornosti namenil osebnemu videzu in je bil vedno zelo urejen. Opozoril naju je, da je prav, da napake priznava, kajti le tako jih bomo lahko skupaj popravili.

Spominjava se, da so se takrat začela nositi mini krila. Neko dopoldne smo skozi okno videli, da je nekoliko nižje od naše delavnice avto odložil mlado deklico v kratkem usnjenem mini krilu. Mojster je hitro vzel hčerino rdečo »poni« kolo. Peljal se je do gostišča Amerika in tam obrnil, da se je vračal mimo dekletca v mini krilu in si tako ogledal, kako je krilo narejeno.

Najlepše pa so bile sobote, saj sva takrat bili obe hkrati v delavnici, tudi med šolskim letom. Radi sva prihajali v delavnico. Ob sobotah sva imeli generalno čiščenje in tudi umivanje oken ter reklamnega panoja, kar nama je bilo zelo všeč, ker sva lahko opazovali ljudi in avtomobile, ki so vozili mimo.

V tistem času se je gradila avtocesta, zato je v našo delavnico prihajalo veliko čednih fantov. Prišli so zamenjat zadrgo ali pa si »poširit« hlače, saj je bila takrat moda čim bolj širokih hlačnic. Marsikdaj je kakšen počakal v slačilnici kar v spodnjih hlačah, dokler popravilo ni bilo gotovo. Bilo je za Silvestrovo, v zadnjem učnem letu. Mojster je šel v Celje, midve pa sva ga želeli razveseliti in z njim nazdraviti s penečim vinom. Ko sva šli po malico, sva kupili še penino Ftuškogorski biser. Težko sva čakali, kdaj se bo mojster vrnil. Med tem sva že rahlo odvili zamašek ter vadili, kako bova izpeljali presenečenje. Ko sva se razveselili, da je mojster prišel, je skozi vrata prišla tudi stranka po svojo obleko. In zgodilo se je, da je zamašek iz steklenice priletel izza španske stene v oko stranki, ki se je ogledovala v ogledalu. Tako je najino nazdravljanje z mojstrom splavalo po vodi.«

g. Niko Pirtošek, prijatelj

»Pisalo se je leto 1960, ko sva se povsem po naključju srečala v krojaški delavnici Franca Podbregarja starejšega. Približeval se je dan moje poroke in ker mi konfekcijski izdelki takrat niso najbolj ustrezali, je bilo zadnji trenutek potrebno obleko sešiti. Franjo se je lotil dela in v dveh dneh je bila obleka gotova. Od takrat sva prijatelja.

Franjo je bil v mladosti zelo aktiven na svojem poklicnem področju, tako v lokalni kot širši družbeni skupnosti. Njegovo delo je bilo kaj kmalu opaženo tudi med sokrajanj. Povabljen je bil k sodelovanju v organih krajevne skupnosti Gaberje – Hudinja. Kmalu je postal aktiven sodelavec Skupščine krajevne skupnosti, Sveta krajevne skupnosti in krajevne organizacije takratne SZDL. Leta 1983 sem se preselil na območje te Mestne četrti in tako sva pogosteje kontaktirala. Franjo je bil član vodstva krajevne organizacije SZDL in v sklopu tega je opravljal razne funkcije. V mandatnem obdobju 2002 – 2006 je bil, z veliko večino glasov na lokalnih volitvah, izvoljen v Svet Mestne četrti Gaberje, kjer je prevzel funkcijo podpredsednika Sveta Mestne četrti (funkcije predsedujočega pa, zaradi mnogih drugih obveznosti, ni želel prevzeti). Vodil je tudi komisijo za komunalno hortikulturno problematiko kraja. Pri delu Sveta je bil ves čas aktiven s svojimi predlogi in pobudami za čim bolj urejeno in ljudem prijazno bivalno okolje svojega kraja.

Na svoji aktivni življenjski poti je za opravljeno delo prejel vrsto pohval, priznanj in celo odlikovanj. Vse to kaže, da je Franjo Podbregar prizadeven in skrben družinski mož in oče, kakor tudi vedno pripravljen pomagati svojemu kraju za čim boljše počutje sokrajanov in tistih, ki se zaradi različnih opravkov znajdejo na našem območju.

Potrebno pa je poudariti tudi to, da je za njegovo aktivnost na področju obrtništva in lokalne skupnosti zaslužna tudi njegova soproga, gospa Elizabeta, saj je s tem, ko je skrbela za gospodinjski del v družini, svojemu možu Francu omogočila vse te družbeno – poslovne aktivnosti. Brez njene podpore vsega tega, kar je počel, in upamo, da bo še, prav gotovo ne bi zmožel.«

g. Anton Safran, prijatelj

»Začelo se je leta 1958. Takrat smo se sredi poletja spoznali s Frančkom in njegovo ženo Betko. Betka in moja žena Elica sta bili zaposleni v istem podjetju in takrat se je pričelo dolgotrajno poznanstvo, ki traja še danes. Pričeli smo z izmenjavo obiskov, hodili smo v hribe in na morje ter se veselili vsega, kar nam je nudila narava.

V Frančku sem takoj prepoznal velikega prijatelja in poštenega človeka, ki je tedaj delal pri očetu v domači krojaški delavnici. V tistem času sva se oba ravno vrnila od vojakov in tako sva imela veliko skupnih tem za pogovor.

Po vsem lepem pa so se pričeli tudi hudi časi. Franček je pri očetu delal cele dneve, tako da smo komaj čakali, da je prišla nedelja, da smo lahko kam šli in se poveselili.

Čas je prinesel svoje. Tudi prvega otroka. Nikoli ne bom pozabil, kako je bil Franci vesel, ko se mu je rodila prva hči in kako čudovit oče je bil. To se nadaljuje še danes, saj je oče v pravem pomenu besede.

Življenje je teklo naprej. Doma je bilo veliko dela. Pričeli so s popravilom hiše, pri čemer je imel Franci veliko dela in odgovornosti. Za morje in hribe skoraj ni bilo časa. Kljub vsemu pa je bil Franček vedno dobre volje, zabaven in poln humorja.

V največjem zagonu popravila hiše pa se mu je zgodil še en pomemben življenjski dogodek. Rodila sta se mu dvojčka – fantek in punčka. Čeprav z delom preobremenjen, je bil ob tem dogodku tako vesel, da so se mu orosile oči. Čeprav smo vsi dobro vedeli, da bodo težave in bo potrebnega veliko odrekovanja, je Franček optimistično vse prebrodil. Ob tem dogodku smo bili vsi veseli in se večkrat tudi pošalili na račun tega. Pogosto smo dejali: »Tako drobna mamica, štručki pa tako veliki.«

Po končani obnovi hiše so se tudi za Frančka časi spremenili na bolje. Srečno je zaživel v krogu svoje družine. Ustvarjal je v delavnici in opazoval otroke, kako odraščajo in se osamosvajajo.

Prijateljstvo med družinama se je preneslo tudi na otroke in zelo lepo je bilo opazovati naraščaj kako napreduje. Danes so ti otroci seveda odrasli, vsak ima svoj poklic in živijo svoje življenje. Nam pa ostaja več časa za naša srečanja in za oživljanje spominov na čase naše mladosti, ki je bila polna presenečenj. Lahko rečem, da so spomini na Frančka lepi in prijetni, spomini na pokončnega in poštenega človeka, prijetnega za pogovor in za zabavo.

Še posebno mi je ostal v spominu skupen obisk svetovnega prvenstva formule I, ki se je odvijalo v Zeltwegu v Avstriji. Opazovali smo spektakel in kar nismo se mogli nagledati te zahtevne vožnje. Ta dogodek nam je vsem dal poseben pečat.

Naj povem še to, da sem s tem, ko sem spoznal Franjota, spoznal tudi najboljšega modnega krojača in od takrat mi je vse, kar je bilo krojaškega, ustvarjal prav on. Tudi ko sem naredil najtežji korak in se odločil, da se bom poročil, mi je Franjo sešil obleko ter mi svetoval, kaj bi bilo še primerno postoriti, da bo zakon ostal trden.

Seveda bi se o Franju in njegovi družini dalo napisati še veliko. Petdeset let prijateljevanja je doba, ki se ne da kar tako zavreči. Stari rek pravi, da je prijateljstvo kot vrtnica: ko jo imaš, jo moraš negovati.

Za konec bi rekel še to: Za prijatelja si je potrebno vzeti čas, za njega je dobro le najboljše.

Takšni so moji spomini na najino skupno pot. Franju in njegovi družini želim vse najboljše in še veliko skupnega druženja, predvsem pa zdravja, ki je pogoj za uresničitev teh želja.«

g. Iztok Podbregar, nečak

»Na Mariborski cesti v Celju nasproti današnjega kompleksa Tuš še vedno stoji nekaj starejših hiš in zdi se, da se naravnost upirajo času in razvoju velikih centrov modnih trgovin in ostalih potreb družbe, ki jih pravzaprav sploh ne potrebujemo.

V eni od teh hiš pa še vedno deluje Modno krojaštvo Franjo Podbregar, ki je, verjeli ali ne, ena zadnjih še delujočih krojaških delavnic v Celju.

Moj stric Franjo Podbregar nekako kljubuje času in že drugo generacijo vodi krojaštvo, ki ga je nasledil od svojega očeta Franca. Moj ded je kot mladi krojač odprl delavnico na Mariborski cesti že pred drugo svetovno vojno, ko se je v Celje preselil iz Zahomc nad Vranskim. Pri hiši je bilo pet otrok in vsi so se izučili svojih poklicev, si ustvarili družine in si uredili svoja domovanja na različnih koncih Hudinje.

Na domu je ostal najstarejši sin Franjo, ki je od očeta prevzel krojaško obrt. Nadaljeval je s tradicijo potrpežljivosti s sukancem, iglo in blagom.

Danes tovrstnih obrtnikov krojačev skoraj ne poznamo več. Na njih se spomnimo, kadar želimo zamenjati zadrgo ali skrajšati hlače. Pa mnogi tega sploh ne počnejo več. Raje zavijejo v trgovino in, če ne gre drugače, kupijo kar nov kos garderobe, izdelan kje na Kitajskem.

No, krojaštvo pa je nekaj povsem drugega. To je v bistvu spretnost in umetnost jemanja mere, izdelave krojev, krojenja, prirezovanja, šivanja, likanja, opremljanja izdelka z gumbi itd.

In če boste danes gospoda Franja vprašali po teh spretnostih, vam jih bo rade volje pokazal. Morda vam bo celo zašil prelepo unikatno obleko. Le po dobro blago se boste morali napotiti tudi tja do Londona.

Meni je iz otroštva ostalo v spominu nekaj drobnarij, povezanih z delavnico. To so velike krojaške škarje, težak likalnik, krede in kroji, pa, seveda, obvezni krojaški meter, ki ga je stric Franjo vedno nosil okrog vratu. Prevzelo pa me je tudi veliko ogledalo, ki je del vsake krojaške delavnice.

Mojster Franjo ni samo ohranil to zadnjo krojaško delavnico v Celju, ampak je tekom let izučil mnogo vajencev in pomočnikov.

Poučeval je tudi na obrtniški šoli v Celju in bil v vodstvu celjske obrtniške zbornice. Danes pa rad predstavi krojaštvo vsem tistim, ki jih to zanima.

Meni je v otroštvu skrojil in zašil kakšne hlače in jih kasneje še nadgradil, če so se strgale ali so bile prekratke.

Lepo je tudi, kadar mi kdo z nostalgijo v glasu pove, da je v stričevi delavnici dal večkrat šivati kakšno obleko ali plašč in se tega kosa obleke še danes rad spominja.

Upam, da bo kdo iz družine le nadaljeval s tradicijo in da bodo tiste hiše nasproti Tuša ob Mariborski cesti še naprej kljubovale času, kajti, v tradiciji, ki jo skrivajo, je tudi naša prihodnost.«

Nataša Podbregar, Franjeva hči

»Moj oče Franc je krojač. Poklic mu je bil nekako položen že v zibelko. S tem ko je prevzel očetovo ime, je prevzel tudi tradicijo krojaške delavnice Podbregar. V delavnico je vedno hodil zelo zgodaj in točno. Njegov delovni čas nikoli ni bil osem ur, ampak dvanajst, oziroma, po potrebi še več.

Če je stranki obljubil, da bo nek izdelek dokončan do določenega roka, je tako tudi bilo, pa čeprav je moral delo potegniti pozno v noč. To natančnost je vcepil tudi nam otrokom.

Delavnica je bila v tistih časih majhna, a vedno prenatrpana z ljudmi, bodisi z zaposlenimi bodisi s strankami, nikakor pa ni bilo prostora še za nas, razigrane otroke. Zato smo iskali vsako priložnost, da smo se lahko prikradli tja, kjer se nam je vse zdelo tako imenitno. Pisano blago, plašči, hlače, kostimi, zadovoljne stranke, zagnan delovni ritem, veselo vzdušje ...

Ob svojem delu pa je, poleg mame, zgledno opravljal tudi funkcijo očeta. Delal je od ponedeljka do sobote, nedelja pa je bila skoraj vedno rezervirana za družino. Hodili smo na izlete v Logarsko dolino, na Veliko planino, na Bled, v Bohinj, na Brezje, na Pohorje, v Portorož ali pa le na bližnjo Celjsko kočo in Šmartinsko jezero.

Iz otroštva so mi najbolj ostala v spominu pustna rajanja, saj smo se otroci vsako leto našemili v drug pustni kostim, ki nam ga je, seveda, sešil oče. Ko sem bila stara pet let, mi je za pustno rajanje izdelal obleko gobe mušnice. Poleg obleke mi je naredil tudi klobuk s pikami, celo dežnik je imel pike. Dobila sem tretjo nagrado v takratnem Narodnem domu. Tudi sestro je nekoč za pusta stilsko preobrazil v prodajalko vijolic. Prejela je glavno nagrado na maškaradi in še danes je ob spominih na to nagrado ponosna na očeta.

Postala sem šolarka. Hodila sem na OŠ Hudinja. Ko sem plesala pri folklori, nam je oče priskočil na pomoč pri izdelavi narodnih noš. Izdelal je hlače za dečke.

Otroci smo bili vedno skladno urejeni, za posebne priložnosti pa nam je oče sešil svečana oblačila – za obhajilo, za birmo, za maturantski ples itd.

V času mojega otroštva je bilo vse zelo skromno, preprosto in nezahtevno: hiša, delavnica in celotna okolica. A naš oče je, ob trdem delu v delavnici in ob skrbi za družino, obnavljal staro hišo, ki mu je ostala po smrti staršev. Obnavljal je, dograjeval in vlagal vsak trdo prisluženi denar, da nam je ustvaril dom, kakršen je danes. Ker si je ustvaril dom ravno tu, kjer danes živimo in smo odraščali otroci, pa si je s strani sorodnikov nakopal določene zamere.

V svoji delavnici je izšolal veliko učencev. V času svojega aktivnega življenja je prevzemal različne funkcije v obrtni zbornici in sodeloval na različnih področjih svoje tekstilne stroke, kjer je lahko svetoval s svojimi izkušnjami. Za svoje delo je prejel precej priznanj.

Danes je upokojen, vendar svoj hobi – krojaško delo – še vedno opravlja. Skoraj vsak dan je prisoten v delavnici, kjer ustvarja za nas domače. Še vedno nam popravi vse kar potrebujemo. Tudi zašije nam še kakšen kos garderobe. Ta oblačila zelo cenim, saj so unikati.

Zelo aktivno sodeluje z Muzejem novejšje zgodovine v Celju, kjer svoj poklic predstavlja v obrtniški ulici. Zadnjo nedeljo v mesecu, ko je zadolžen za predstavitev svojega poklica, moramo vse plane prilagoditi njemu.

O mojem očetu lahko rečem samo dobro. Je osebnost, vredna spoštovanja. Želim, da bi bila vrata njegove delavnice še dolgo odprta, saj njegova vnuka, Blažka in Aljaž, kadar pridemo na obisk, najprej »zavijeta« skozi vrata delavnice. Pogovorita se s svojim »dedijem«, z njim igrata šah ali pa ga vprašata za kak življenjski nasvet.

Vsem otrokom bi želela, da bi imeli takega očeta.«

Aljaž Berginc, Franjev vnuk

»Moj ded, Franc Podbregar, se je rodil 22. 11. 1935 v družini s petimi otroki. Oče Franc je bil krojač, mati Mihaela pa je bila gospodinja. Živeli so skromno, a pošteno. Najtežja so bila takrat za otroke leta vojne, ko so večkrat stradali in bežali pred bombnimi napadi, saj so živeli na obrobju mesta Celje.

Bil je priden učenec. Ni vedel, za kateri poklic se bo odločil. Nekega dne je očetu v delavnici zmanjkalo delovne sile. Šel je ponj v šolo in mu rekel: »Krojač boš. Potrebujem te v delavnici!«. Tako je že pri štirinajstih letih začel z delom, saj je potrebno veliko vbodljajev šivanke, da si zaslužiš za kos kruha. Po štirih letih se je izšolal za mojstra in začel s samostojnim delom. Ustvaril si je družino. V zakonu so se jima rodili trije otroci – ena izmed njih je moja mama.

Svoje delo je opravljal z velikim veseljem in potrpežljivostjo. Izšolal je veliko kadrov v poklicnih šolah v Celju. Njegova delavnica je bila leta in leta ena najbolj strokovnih tekstilnih delavnic v regiji. Sodeloval je in bil član Obrtne zbornice v Ljubljani vse do leta 2003. Je član strokovne obrtne komisije v njegovi stroki.

Zadnja leta je svoje delo malo razbremenil in se je upokojil. Kljub upokojitvi je še vedno član Muzeja novejših zgodovine v centru Celja. Tam imajo maketo sto let starih delavnic iz Slovenije. Ena od njih je delavnica Franca Podbregarja. V muzeju hranijo stare obešalnike, metre, razne šivanke in 150 let star šivalni stroj. Ob četrtkih ga lahko vidite tam, kako razlaga osnovnošolcem, dijakom, otrokom, kakšno je delo krojača.

Čeprav je že upokojen, hodi zjutraj v delavnico, tako kot pred 40 leti. Včasih se šalimo in ga vprašamo, ali ni vendar že upokojen, on pa nam z nasmeškom na ustih odgovori, da bo svoje delo opravljal do smrti. Ima ga rad in ne more živeti brez njega.«

ZAKLJUČEK

Pisati življenjsko zgodbo človeka, ki ga nič ne poznaš, se nam je na začetku zdelo precej zahtevno. Ko pa nam je naša mentorica povedala, da je gospod Podbregar krojač, smo bile vesele, saj se nam je zamisel, da ob spoznavanju življenjske zgodbe gospoda Franja Podbregarja podrobneje spoznamo značilnosti ene najstarejših obrti, zdela imenitna.

Klub temu smo se na prvo srečanje odpravile z rahlo negotovostjo, ki pa je že po nekaj trenutkih druženja izginila.

Na skupnih srečanjih nas je gospod Podbregar popeljal skozi svojo življenjsko zgodbo, ki jo je v otroštvu zaznamovala II. svetovna vojna, kasneje pa so jo krojile dejavnosti, ki so bile na različne načine povezane s krojaštvom – delo v krojaški delavnici, zavzemanje za pravično razporeditev dela, skrb za enake plačilne pogoje med vsemi krojači, vzgajanje mladih krojaških kadrov, boj za ohranitev vajeniškega sistema izobraževanja, ohranjanje stare obrtne dejavnosti s prikazom v Ulici obrtnikov ...

Njegovo pripoved smo dopolnile z utrinki, ki so nam jih zaupali njegovi prijatelji, sorodniki in znanci ter z informacijami, ki smo jih našle v različnih revijah in časopisih.

Izkazalo se je, da je bil njegov doprinos pri razvoju krojaške dejavnosti v Celju tolikšen, da lahko z veseljem ugotovimo, da je bila naša odločitev, da ga predstavimo kot osebnost našega kraja, pravilna.

Vesele smo, da smo ga spoznale, da smo spoznale njegovo bogato življenjsko pot in skrivnosti krojaškega poklica ter ga predstavile tudi vam.

ZAHVALA

Ob koncu bi se rade zahvalile vsem, ki so nam pri našem delu kakorkoli pomagali. Hvala vsem, ki so pobrskali po spominu in nam zaupali skrivnosti bogate življenjske poti, ki so jo delili z gospodom Franjem Podbregarjem ter nam tako pomagali pri oblikovanju njegovega življenjskega mozaika.

Iskrena hvala tudi vsem tistim, ki so nas pri našem delu spodbujali in nas z nasveti usmerjali pri izdelavi naše naloge.

Predvsem pa bi se rade zahvalile gospodu Franju Podbregarju, ki nam je razkril skrivnosti svojega življenja in nas popeljal v skrivnostni svet krojaške dejavnosti.

slika 52: RAZISKOVALKE NA OBISKU V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE V CELJU
(med razgovorom z ga. Jožico Strateški, marec 2009)

VIRI IN LITERATURA

PISNI VIRI: 30 let območne obrtne zbornice Celje, Območna obrtna zbornica Celje, 1999
Brošura: 35 let Sekcije tekstilcev, Obrtna zbornica Celje, 1993
Brošura ob 35 letnici OOOZC, Območna obrtna zbornica Celje, 2004
Celjan, 23. januar 2002
Celjan, 19. marec 2003
Obrtnik, julij – avgust 2004
Obrtnik, januar 2005
Obrtnik, november 2008
Novi tednik, 21. november 2006
Tedenska tribuna Slovenskih novic, 25. november 2006
Dobro jutro, 23. junij 2007

Fotografije, pri katerih ni naveden lastnik oziroma jih nismo posnele me, so last gospoda Franja Podbregarja. Me smo posnele fotografije št. 1, 2, 5, 39, 40, 41, 52, 43, 44, 46 in 52.

USTNI VIRI: g. Franjo Podbregar
ga. Marija Kaučič (Celje), sestra
g. Milan Podbregar (Celje), brat
ga. Nataša Podbregar (Slovenske Konjice), hči
g. Aljaž Berginc (Slovenske Konjice), vnuk
g. Iztok Podbregar (Postojna), nečak
g. Franc Turnšek (Celje), stanovski kolega in prijatelj
g. Anton Safran (Celje), prijatelj
ga. Olga Žužek (Celje), vajenka
ga. Jerica Podjed (Šentjur), vajenka
g. Niko Pirtošek (Celje), prijatelj
g. Franc Erjavec (Celje), sodelavec, ravnatelj Srednje poklicne šole Boris Kidrič
ga. Jožica Strateški, sodelavka v Muzeju novejšje zgodovine v Celju